

EURÓPAI SZEMESZTER – TEMATIKUS TÁJÉKOZTATÓ

A NYUGDÍJAK MEGFELELŐSÉGE ÉS FENNTARTHATÓSÁGA

1. BEVEZETÉS

A nyugdíj, amely főként az állami felosztó-kirovó nyugdíjrendszerekből származik, az idősök legfontosabb jövedelemforrása Európában. A nyugdíjban részesülő személyek az uniós népesség jelentős és – a népesség elöregedése miatt – egyre nagyobb részét teszik ki (mintegy 124 millió fő, vagyis a teljes népesség negyede¹).

Az európai nyugdíjrendszerek kettős kihívással néznek szembe: pénzügyileg fenntarthatónak kell maradniuk és megfelelő jövedelmet kell tudniuk biztosítani az európai nyugdíjasok számára. A nyugdíjrendszerek fő célja megóvni az időseket a szegénységtől, illetve lehetővé tenni számukra a megfelelő életszínvonalat és a gazdasági függetlenséget. Ehhez elengedhetetlen a nyugdíjrendszerek pénzügyi fenntarthatósága. A nyugdíjak jelentős mértékben befolyásolják az állami költségvetéseket és a munkaerő-kínálatot, és a nyugdíjpolitikának figyelembe kell vennie ezeket a hatásokat.

A szociális jogok európai pillérének 15. alapelve szerint a munkavállalóknak és az

önfoglalkoztatóknak egyaránt joguk van a hozzájárulásukkal arányos, megfelelő jövedelmet biztosító nyugdíjhoz. Kifejezetten kimondja a nemek közötti esélyegyenlőség elvét a nyugdíjjogosultság megszerzése terén. Előírja továbbá a méltóságteljes élethez szükséges forrásokhoz való jogot.

A nyugdíj- és nyugdíjazási politikák fő céljai a következők: i. **megfelelő jövedelem** biztosítása időskorban, ii. a **pénzügyi fenntarthatóság** biztosításával és a **foglalkoztatás** maximalizálásával (vagyis a férfiak és nők stabil formális munkavállalását és hosszabb munkaviszonyát támogató ösztönzők révén).

A 2. szakasz ismerteti a fő szakpolitikai kihívásokat, a 3. szakasz bemutatja a kihívások kezelésére szolgáló ösztönzőket, a 4. szakasz pedig megvizsgálja a tagállami szakpolitikákat.

2. SZAKPOLITIKAI KIHÍVÁSOK: AZ UNIÓS ORSZÁGOK TELJESÍTMÉNYÉNEK ÁTTEKINTÉSE

A következő 3–5 évtizedben a **népesség** fokozódó **elöregedése** jóval nagyobb kihívást fog jelenteni az említett három célkitűzés teljesítését illetően. Az alacsony termékenységből és a hosszabb élettartamból fakadóan a nagyobb munkaképes korcsoportokról a kisebb munkaképes korcsoportokra való áttérés minden tagállamban szükségessé teszi a nyugdíjazási gyakorlatok és nyugdíjrendszerek módosítását. A baby boom generáció első korcsoportjai kezdik elérni a nyugdíjkorhatárt, aminek a nyugdíjrendszerek megfelelőségére és fenntarthatóságára

¹ 2013, forrás: Európai Bizottság (Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és a Gazdaságpolitikai Bizottság (a népesség elöregedésével foglalkozó munkacsoport). The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013–2060) (2015. évi jelentés a népesség elöregedéséről: Gazdasági és költségvetési előrejelzések az EU 28 tagállamára vonatkozóan (2013–2060)). European Economy, 3/2015. szám.

gyakorolt hatására már nem sokat kell várni.

A 60 év feletti népesség évente jelenleg körülbelül 2 millió fővel bővül, ami közel kétszerese az 1990-es évek végén és a 2000-es évek elején megfigyelhető növekedésnek². Az aktív munkaképes korúak (20–59 év közöttiek) száma azonban évről évre csökkenni fog az elkövetkező évtizedekben, ahogy sokkal kisebb létszámú korcsoportok veszik át a baby boom generáció helyét. Hosszabb távon az Európai Unióban³ a 65 évesen várható élettartam 17,9-ről (férfiak), illetve 21,2-ről (nők) (2015) 2060-ra várhatóan körülbelül 4 évvel, 22,4-re, illetve 25,6-ra fog emelkedni. A 2060-ra vonatkozó becslések a népesség idősödéséről szóló 2015. évi jelentésből⁴ származnak, lásd a melléklet A1. ábráját.

2.1. A megfeleléssel kapcsolatos kihívás

A nyugdíjak megfelelése az alábbiakkal mérhető:

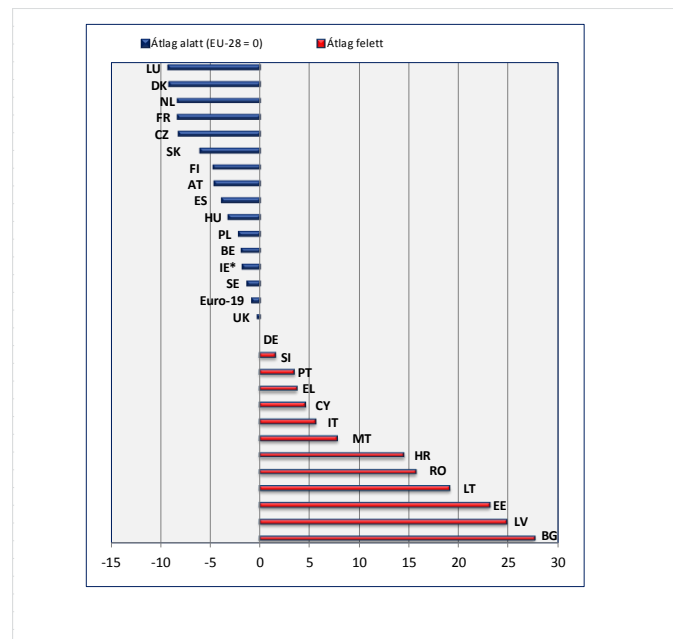
- 1) mennyire képesek megelőzni a szegénységet;
- 2) mennyire helyettesítik a munkából származó jövedelmet;
- 3) mennyi ideig részesülnek az emberek nyugdíjban.

² Ugyanott.

³ A tájékoztatóban szereplő adatok eltérő információ hiányában az Európai Unió 28 tagállamára vonatkoznak.

⁴ Lásd az 1. látjegyzetet.

1. ábra – A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett 65 év feletti népesség aránya százalékban kifejezve (2016)

*Forrás: Eurostat, EU-SILC. Az adatok való hozzáférés: 2017. október 31., *Írország esetében 2015. évi adatok.*

Megjegyzések: szabványosított adatok (EU-28 = 0), vörös (jobb oldal): az uniós átlag felett; kék (bal oldal): az uniós átlag alatt.

Az 1. ábra bemutatja a nyugdíjak megfeleléssel kapcsolatos kihívás egy fontos kérdését, és a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő 65 év feletti népesség arányát az uniós átlaggal összehasonlítva rangsorolja a tagállamokat. Jobbra, vörös színnel jelölve az átlagon felüli aránnyal rendelkező országok találhatóak, és a legnagyobb, az uniós átlagot közel 30 százalékponttal meghaladó arány Bulgáriában figyelhető meg.

2016-ban a 65 év feletti népesség 14,7%-át **fenyegette szegénység** (ami azt jelenti, hogy az adott országban a medián-jövedelem kevesebb mint 60%-ával rendelkeztek), míg a népesség többi csoportjára vonatkoztatva ez az arány 17,9 % volt. A szegénységi arány azonban jelentősen eltér az egyes országokban: Szlovákiában ez az arány 5,7%, míg Észtországban 40,2% (lásd az A3. ábrát). A 65 év feletti személyek esetében a **szegénységi rés** uniós átlaga 2015-ben 16,5% volt (lásd az A4. ábrát), ami azt jelzi, hogy az idősebb szegények mediánjövedelme a

nemzeti szegénységi küszöb 83,5%-ának felelt meg.

A legtöbb nyugdíjast Európa-szerte kevésbé érintette a válság, mint a fiatalabb korosztályt, és nagyrészt fenn-tartották relatív életszínvonalukat a válság során. A válság kezdete óta a 65 éven aluliak esetében körülbelül 16%-ról (2008) 17,9%-ra (2016) nőtt a szegénység kockázata, míg ugyanebben az időszakban a 65 év felettek esetében 17,8%-ról (2008) 14,7%-ra (2016) csökkent ez az arány, ami a férfiak és a nők, illetve az idősebb és fiatalabb nyugdíjasok számára egyaránt előnyös volt. Az időskori szegénység azonban néhány országban továbbra is problémát jelent, különösen a nők esetében.

Az alacsony keresettel és rövid munkaviszonnal rendelkezők esetében a jövőben elérhető nyugdíjjövedelem sok országban **a minimumjövedelemre vonatkozó rendelkezések** ellenére sem fogja elérni a szegénységi küszöböt. Az ilyen rendelkezések által garantált minimumjövedelem több tagállamban el sem éri a szegénységi küszöb felét. Ezek a rendelkezések csak néhány országban emelik ki a szegénységből a más forrásokkal nem rendelkező időseket.

A nyugdíjaknak a munkából származó jövedelem helyettesítésére való képességét illetően a rendes nyugdíjkorhatárt megelőző 40 éves munkaviszony és átlagos kereset mellett elérhető nettó nyugdíjjövedelem az egyes tagállamokban az átlagos kereset 50–114%-a⁵ (2013-ban). A bérpótlási arány összességében magasabb az alacsony keresettel rendelkezők körében, illetve viszonylag alacsonyabb a magasabb keresettel rendelkező munkavállalók esetében, ami

⁵ Európai Bizottság (A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság. The 2015 Pension Adequacy Report: current and future income adequacy in old age in the EU (A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2015. évi jelentés: az időskori jövedelmek jelenlegi és jövőbeli megfelelősége az Európai Unióban). Volume I. European Commission. Luxembourg: Publishing Office of the European Union.

tükrözi a legtöbb állami nyugdíjrendszer újraelosztó jellegét.

Az európai idősök számára a nyugdíjak jelentik a fő jövedelemforrást, de az időskori életszínvonal emellett egyéb olyan tényezőktől is függ, mint az ingatlanbirtoklás, a vagyon, az egyéb ellátásokhoz (például lakhatási vagy fűtési támogatáshoz) és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, illetve a foglalkoztatási lehetőségek. Fontos azt is értékelni, hogy a nyugdíjjövedelem lehetővé teszi-e a nyugdíjasok számára az általános igényeik, valamint az életkor előrehaladtával fokozódó egészségügyi, szociális szolgáltatási és tartós ápolási-gondozási igényeik megfelelő ellátását.

A nyugdíjban eltöltött idő összefügg a fenntarthatósággal, mert minél hosszabb ez az idő, annál magasabbak a nyugdíjköltségek. 2016-ban az Európai Unióban a becslések szerint ez az időszak 16,5 év (Bulgária, Románia) és 24,5 év (Franciaország) között mozgott (lásd a 3. ábrát).

2.1.1. Kevésbé megfelelő védelemben részesülő csoportok a jelenlegi nyugdíjasok között

Az Európai Unióban a nők mindenhol – átlagosan 36%-kal – alacsonyabb nyugdíjjal rendelkeznek, mint a férfiak. A **nyugdíjakat érintő nemek közötti különbség**⁶ a 65–79 éves korosztály körében (csak a nyugdíjjövedelemben részesülők figyelembevételével) 2016-ban 1,8% (Észtország) és 48,7% (Ciprus) között mozgott az egyes tagállamokban (A7. ábra). Emellett néhány tagállamban (Spanyolország) kevesebb nőnek van hozzáférése a nyugdíjhoz, mint férfiak. Ezek a különbségek elsősorban a formális foglalkoztatásból származó jövedelmen alapuló nyugdíjjogosultságok nemek közötti eltéréseiből származnak. Más szóval ezek a különbségek azért alakultak ki, mert a nők a férfiakhoz képest alacsonyabb fizetéssel rendelkeztek, többet dolgoztak részmunkaidőben, illetve

⁶ Hány százalékkal kisebb a nők átlagos nyugdíja a férfiak nyugdíjához képest.

rövidebb volt a munkaviszonyuk⁷. Ugyanakkor a nyugdíjrendszerek kialakítása is lényeges. Hosszú távon a férfiak és nők számára elérhető egyenlőbb foglalkoztatási lehetőségek a nemek közötti nyugdíjkülönbségek csökkenéséhez vezethetnek, de a nyugdíjrendszer elemei, például a gondozásért járó jóváírás és a túlélő hozzátartozói ellátás továbbra is fontos szerepet fognak játszani a különbségek csökkentésében. Néhány országban a nők nyugdíjjóváírásban részesülnek a gyermekgondozás után.

A **nők** esetében várható hosszabb élet-tartam azt jelenti, hogy a nők nyugdíját a legtöbb tagállamban jobban érintik a nyugdíjaknak a bérekhez való nem megfelelő kötéséből származó hosszú távú következmények. A nőket emellett jobban fenyegeti az időskori szegénység kockázata (16,8%), mint a férfiakat (12,1%) (2016), mert általában tovább élnek a partnerüknél, és megözvegyülve **egyszemélyes háztartásban** élnek (A3. ábra; lásd még az A5–A6. ábrát). A túlélő hozzátartozói nyugdíj hatékony védelmet nyújthat a partner halálából származó gazdasági nehézségek kockázata ellen.

Az ingatlantulajdon és a vagyon tekintetében az idősebbek jobb helyzetben vannak, mint a munkaképes korú népesség. Az idősebbek körében ugyanakkor sok tagállamban jelentős nemek közötti különbségek mutatkoznak az ingatlantulajdont és a rendkívül rossz lakáskörülményeket illetően. A 65 év feletti nők jóval kevesebb ingatlannal és vagyonnal rendelkeznek, mint a férfiak.

A lakhatás terén jelentős eltérések vannak az Európai Unión belül. A 65 év feletti uniós népesség több mint háromnegyede saját ingatlanban él; a nemzeti arányok valamivel több mint 50% (Ciprus, Hollandia, Ausztria) és a közel 100% (Horvátország, Litvánia, Románia, Szlovákia) között mozognak. Néhány országban (Bulgáriában és Görögországban) azonban az idősek jelentős aránya költi lakhatásra a rendelkezésre álló ekvivalens jövedelme több mint 40%-át,

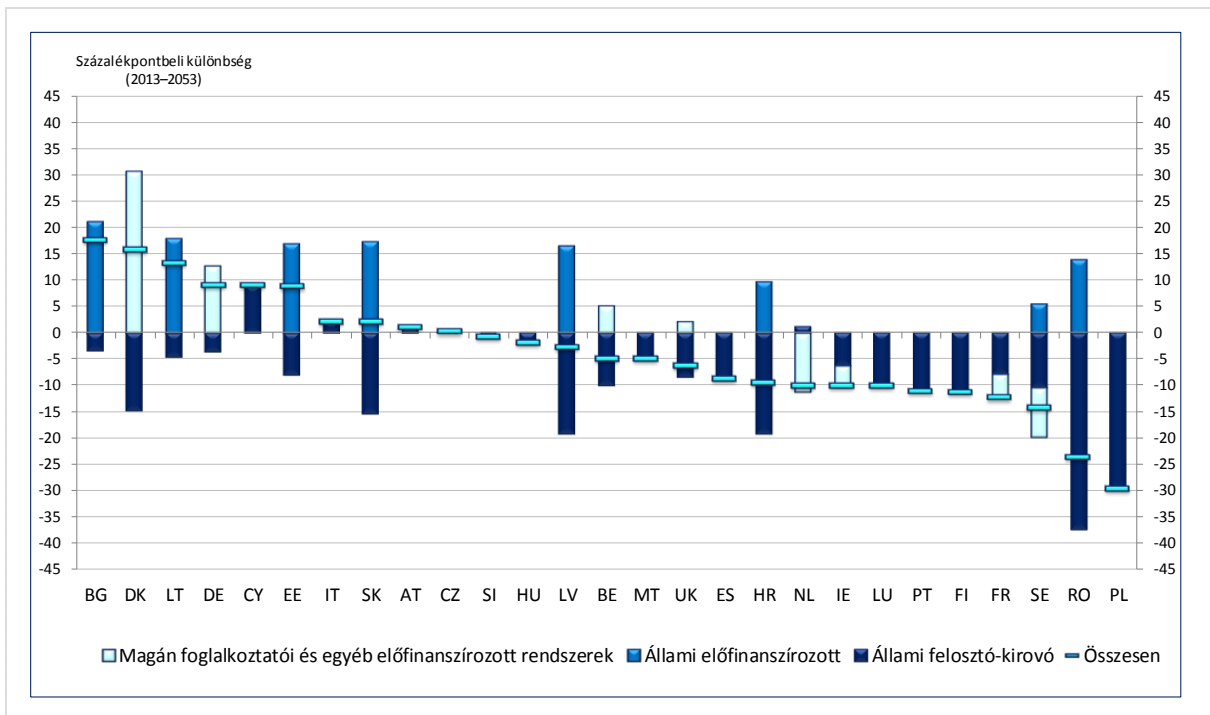
és ez az érték számít a lakhatási költségekkel kapcsolatos túlterheltségi küszöbnek.

2.1.2. Bérpótlás: jövőbeli megfelelés

A közelmúlt állami nyugdíjreformjai arra irányultak, hogy fokozzák vagy fenntartsák a nyugdíjak szerepét a szegénység elleni védelemben, de a legtöbb ilyen reform később alacsonyabb bérpótlási arányokat (a korábbi keresethez viszonyított nyugdíjakat) fog eredményezni. Az elméleti bérpótlási arány 2053-ban várhatóan körülbelül 40,1% és 92,5% között fog mozogni (2. táblázat a mellékletben).

⁷ További információért lásd az európai szemeszter tematikus tájékoztatóját a nők munkaerőpiaci részvételéről.

2. ábra – A bruttó elméleti bérpótlási arány százalékpontban mért különbsége 2013–2053 között nyugdíjtípusok szerint, átlagos keresők esetében

Forrás: Európai Bizottság, a szociális védelemmel foglalkozó bizottság. *The 2015 Pension Adequacy Report (A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2015. évi jelentés).*

Megjegyzések: Adatok forrása: a tagállamok és az OECD. A pozitív előjelű különbség 2013-hoz képest 2053-ban magasabb bruttó bérpótlási arányról tanúskodik. Görögország vonatkozásában nem elérhető a 2013. évi adatok. A bruttó elméleti bérpótlási arány teljes változása alapján rendezve egy átlagos kereső esetében (40 év munkaviszony a rendes nyugdíjkorhatárt megelőzően). Nemek közötti eltérések esetén az eredmények a férfiakra vonatkoznak.

A 2. ábra bemutatja a bruttó bérpótlási arányok 2013–2053 közötti előre jelzett változását az országspecifikus nyugdíjkorhatárt megelőző 40 éves munkaviszony és átlagos kereset esetében⁸.

A 2. ábra emellett ismerteti a nyugdíjrendszer egyes pilléreinek várható változását. Összességében nem figyelhető meg egyértelmű uniós tendencia: a bruttó elméleti bérpótlási arány várható változása 2013–2053 között -30 és +12 százalékpont között változik az ilyen egyszerű foglalkoztatási forgatókönyv esetében (világoskék vízszintes vonalak).

⁸ Ez a nyugdíjak megfelelőségének elfogadott mérése, egy meghatározott munkaviszonnyal rendelkező munkavállaló esetében a munkából származó, a nyugdíjazást megelőző évre vonatkozó jövedelem százalékában kifejezve a nyugdíjat. Ebben a konkrét esetben a 25 éves kor és az országspecifikus rendes nyugdíjkorhatár közötti, átlagos keresettel párosuló, megszakítás nélküli munkaviszonyra utal.

Fontos azonban, hogy a bruttó elméleti bérpótlási arány változásának lebontása az állami nyugdíjrendszerben való nyugdíjjogosultság általános csökkenéséről tanúskodik (sötétkék oszlopok). Egy átlagos alkalmazott esetében az állami felosztó-kirovó rendszer bérpótlási arányai az előrejelzések szerint több mint 5 százalékponttal fognak csökkenni 16 tagállamban, illetve több mint 15 százalékponttal 6 tagállamban. Ezt a különbséget 16 tagállamban várhatóan legalább részben ellensúlyozzák a finanszírozott nyugdíjrendszerekből származó növekvő nyugdíjjogosultságok. A nyugdíjjogosultság egyre inkább a finanszírozott nyugdíjrendszerből fog származni, és a nyugdíjak megfelelősége még jobban fog függeni a pénzügyi piacoktól.

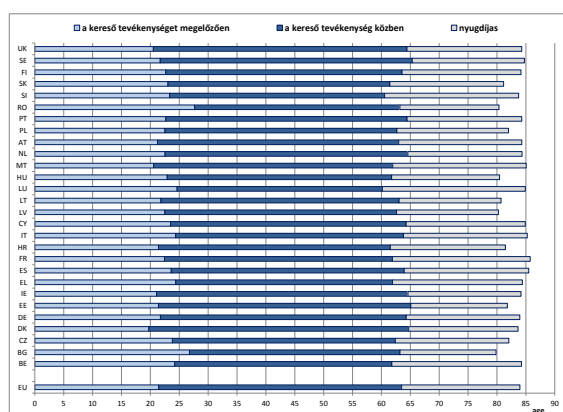
A nyugdíjak jövőbeli megfelelőségével kapcsolatos tendenciák a kiadási előrejelzésekből származó mutatókkal is értékelhetők. Az elméleti bérpótlási

aránytól eltérően a *juttatási arány*⁹ és az *átlagos bruttó bérpótlási arány*¹⁰ tükrözi a nyugdíjjal kapcsolatos kiadásokat (2. táblázat, 2. és 3. oszlop). A juttatási arányra és az átlagos bruttó bérpótlási arányra vonatkozóan a 2013–2060 közötti időszakra szóló előrejelzések általában megerősítik azt a tendenciát, hogy csökken az állami nyugdíjak jövőbeli bérpótlási aránya.

2.1.3. A nyugdíjas évek hossza

A nyugdíjnak megfelelő időn keresztül kell támogatniuk az embereket. A növekvő várható élettartam összefüggésében a nyugdíjakat ki kell igazítani. A munkaviszony kezd később kezdődni és tovább tartani, miközben általában az emberek is tovább élnek. Ezért fontos mérni **a munkában és a nyugdíjban töltött idő arányát** (lásd a 3. ábrát).

3. ábra – A különböző tevékenységekkel eltöltött idő (2013)

Forrás: Eurostat és a népesség elöregedéséről szóló, 2015. évi jelentés.

A nyugdíjban töltött idő átlagosan 16,5–24,5 év között mozog. Ami még fontosabb, hogy a nyugdíjban és a

⁹ A juttatási arány az egész gazdaságra kiterjedő átlagos bérek (a munkavállalók bruttó bére és fizetése) arányában kifejezett átlagos állami nyugdíj vagy állami és magánnyugdíj (Bizottság, Gazdaságpolitikai Bizottság).

¹⁰ Az átlagos bruttó bérpótlási arány a nyugdíjazáskori átlagos bér arányában kifejezett első átlagos nyugdíj. Az adatokat a tagállamok szolgáltatták a népesség elöregedésével foglalkozó munkacsoport 2015. évi előrejelzése részeként (Bizottság, Gazdaságpolitikai Bizottság).

munkában töltött idő aránya átlagosan körülbelül 50% az Európai Unióban, illetve 37% (Lettország) és 61% (Luxemburg) között mozog.

2.2. A foglalkoztatással kapcsolatos kihívás

A nyugdíjak vonatkozásában a foglalkoztatással kapcsolatos kihívás standard mutatója az 55–64 éves munkavállalók foglalkoztatási rátája. Az erre a korosztályra jellemző növekvő foglalkoztatási ráta lehetővé tenné, hogy az emberek jobban gondoskodjanak magukról a nyugdíjkorhatár eléréseig, emellett hozzájárulna az Európa 2020 stratégia általános, a 20–64 év közötti korosztályra vonatkozó 75%-os foglalkoztatási célkitűzésének megvalósításához.

Mivel a jogszabályban előírt nyugdíjkorhatár nő, az idősebbek számára a megfelelőséggel kapcsolatos kihívást a fokozott munkaerőpiaci részvétel jelenti a teljes nyugdíjazás lehetővé válásáig.

Az idősebb munkavállalók foglalkoztatási rátáját több tényező befolyásolja a kereslet-kínálati oldalon és az adókedvezmény-rendszerekben.

Ugyanakkor nem csak a munkaviszony végére jellemző foglalkoztatási ráta befolyásolja az aktív és a nyugdíjban töltött évek közötti egyensúlyt. A nyugdíjbalépési életkor és a munkaviszony ideje alatt megfigyelhető foglalkoztatási stabilitás szintén kulcsfontosságú szerepet játszik. A szélesebb körű relevancia mutatója **a munkában töltött évek átlagos hossza**.

A 4. ábra a nyugdíjjal kapcsolatos foglalkoztatási kihívást mutatja be abból a szempontból, mennyire tér el az egyes tagállamok teljesítménye az uniós átlagtól a munkában töltött évek és az idősebb munkavállalók foglalkoztatási rátája vonatkozásában. Az átlagnál rosszabbul teljesítő országok az uniós átlagot jelző függőleges vonal bal oldalán, az átlagnál jobban teljesítők a vonal jobb oldalán szerepelnek (EU = 0).

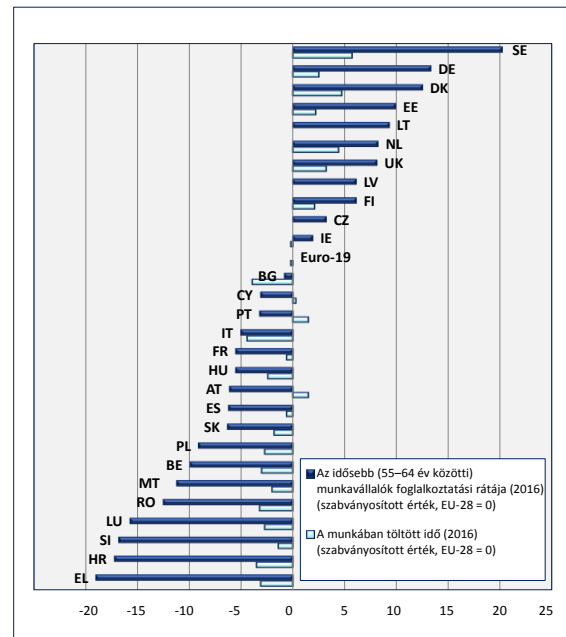
2016-ban az **55–64 éves munkavállalók foglalkoztatási rátája** 36,3% (Görögország) és 75,5% (Svéd-

ország) között mozgott, az uniós átlag pedig 55,3% volt (lásd a 3. táblázatot és az A8. ábrát a mellékletben). Négy országban (Görögország, Horvátország, Luxemburg, Szlovénia) az idősebb munkavállalók kevesebb mint 40%-a állt foglalkoztatásban. Az 55–64 év közötti nők foglalkoztatási rátája a nagyon alacsony 26,4% (Málta), illetve 73,5% (Svédország) között mozgott, az uniós átlag pedig 48,9% volt. Két országban (Görögország, Málta) az idősebb nők foglalkoztatási rátája nem érte el a 30%-ot. Az idősebb női munkavállalók foglalkoztatásának akadályai az alábbi területeken léteznek:

- nyugdíjrendszerek (például a nők esetében alacsonyabb nyugdíjkorhatár);
- a munka és a magánélet egyensúlya (például a gyermekgondozás és az idősgondozás nem megfelelő elérhetősége);
- munkahelyek és munkaerőpiacok (például a kort és nemet figyelembe vevő vezetési megközelítések hiánya)¹¹.

2016-ban a nemek közötti, a munkaviszony időtartamára jellemző különbség továbbra is jelentős volt, és a nők (33,1 év) munkaerőpiaci részvétele átlagosan 4,9 évvel elmaradt a férfiak részvételétől (38 év) (A9. ábra a mellékletben). Ez az átlag elfedi a tagállamok közötti jelentős különbségeket. A különbség Máltán 12,8 év, Olaszországban 9,5 év, Írországban pedig 7,7 év volt. A 65 évesen várható élettartam 2015-ben 16 év (Bulgária) és 21,6 év (Franciaország) között mozgott (lásd a 3. táblázatot).

4. ábra – A munkaviszony átlagos időtartama és a foglalkoztatási ráta az idősebb (55–64 év közötti) munkavállalók esetében (2016)

Forrás: Eurostat.

Megjegyzés: szabványosított adatok (EU-28 = 0); az adatokhoz való hozzáférés: 2017. október 31.

A közelmúltbeli nyugdíjreformok eredményeként a munkaórák száma és a munkaviszony hossza sokkal nagyobb szerepet fog kapni a nyugdíjak jövőbeli megfelelőségében. A változások – például a munkából származó jövedelmen alapuló hozzájárulások és a megszerzett nyugdíjjogosultság közötti szorosabb kapcsolatok, a nyugdíjkorhatár emelése és a korai nyugdíjba vonulás korlátozása – megerősítik, milyen fontos a hosszabb, illetve kevesebb megszakítással jellemzett teljes munkaidős foglalkoztatás a megfelelő nyugdíjjogosultság megszerzéséhez.

Az A10. ábra bemutatja, milyen hatása van a munkanélküliség miatt az 5 évvel korábbi kényszernyugdíjazásnak a jövőbeli nettó bérpótlási arányokra (2053-ban és azt követően) egy olyan személy bérpótlási arányával összehasonlítva, aki képes a rendes nyugdíjkorhatárig dolgozni.

Az előrejelzések szerint még jobban fog csökkenni a jövőbeli bérpótlási arány az olyan személyek vonatkozásában, akik nem tudnak 40 éves munkaviszonyt és

¹¹ További információért lásd az európai szemeszter tematikus tájékoztatóját a nők munkaerőpiaci részvételéről.

hozzjárulásokat felmutatni. A mindössze 30 éves munkaviszonyt követően¹² az átlagos és az alacsony keresettel rendelkező alkalmazottak esetében egyaránt várhatóan több mint 10 százalékponttal csökken a nettó bérpótlási arány a teljes munkaviszonnyal rendelkező személyekhez képest 23 tagállamban, illetve több mint 20 százalékponttal 6 tagállamban.

Az utóbbi évtizedben sok országban történtek jelentős előrelépések a munkában töltött idő terén, de jelenleg csak néhány tagállamban tudnak felmutatni a férfiak 40 éves munkaviszonyt, míg a nők esetében még megközelítően sem ez a helyzet. Jelenleg sokan 5–10 évvel rövidebb munkaviszonnyal rendelkeznek, mint ami a teljes nyugdíjhoz szükséges.

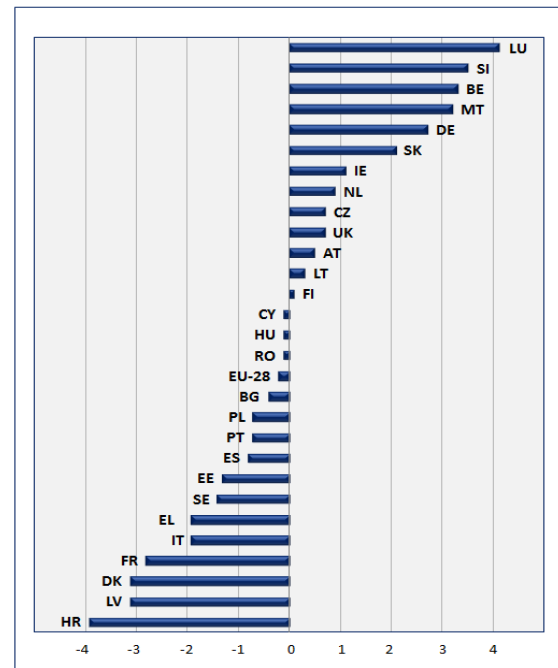
2.3. A fenntarthatósággal kapcsolatos kihívás

A fenntarthatóság a nyugdírendszerhez köthető bevételek és kötelezettségek fiskális és pénzügyi egyensúlyával (valamint a munkavállalók/járulékfizetők és a nyugdíjasok/kedvezményezettek arányával) van összefüggésben. A hosszú távú fenntarthatóság érdekében az állami nyugdíjrendszereknek az államháztartás destabilizálása nélkül képesnek kell lenniük a népesség elöregedése által kifejtett hatás ellensúlyozására.

A nyugdíjköltségek teszik ki az állami kiadások nagy részét (2013-ban az Európai Unióban a GDP 11,3%-át tették ki, illetve 6,9% [Hollandia] és 16,2% [Görögország] között mozogtak – 3. táblázat), és jelentős szerepet játszanak az államháztartás jelenlegi, illetve közép és hosszú távú helyzetének alakulásában.

¹² Európai Bizottság (A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság. The 2015 Pension Adequacy Report: current and future income adequacy in old age in the EU (A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2015. évi jelentés: az időskori jövedelmek jelenlegi és jövőbeli megfelelősége az Európai Unióban). Volume I. European Commission. Luxembourg: Publishing Office of the European Union.

5. ábra – Várható változás a bruttó állami nyugdíjkiadásokban, GDP-arányosan százalékpontban (2013–2060)

Forrás: Európai Bizottság (Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és a Gazdaságpolitikai Bizottság (a népesség elöregedésével foglalkozó munkacsoport). The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013–2060) (2015. évi jelentés a népesség elöregedéséről: Gazdasági és költségvetési előrejelzések az EU 28 tagállamára vonatkozóan (2013–2060)). European Economy, 3/2015. szám.

Az Európai Unióban az állami nyugdíjkiadások a jelenlegi előrejelzések szerint 2013–2040 között 0,4 százalékponttal fognak nőni a GDP 11,7%-ára, majd 2060-ra a GDP körülbelül 11%-át fogják kitenni. 2013–2060 között mintegy 0,2 százalékpontos csökkenés várható.

Az állami nyugdíjkiadásokban bekövetkező előre jelzett változások azonban tagállamonként jelentős eltérést mutatnak (lásd az 5. ábrát és a 3. táblázatot a mellékletben).

Várhatóan Horvátországban csökken legnagyobb mértékben az állami nyugdíjkiadások aránya (GDP-arányosan 3,9 százalékponttal), ezt követi Lettország, Dánia (mindkettő 3,1 százalékponttal), majd Franciaország (2,8 százalékpont). Olaszországban, Görögországban, Svédországban, Észtországban, Spanyolországban, Portugáliában és Lengyelországban a csökkenés GDP-arányosan 0,7 és 2 százalékpont között várható. A csökkenés

fő oka a lefedettségi arány, a foglalkoztatási ráta és a juttatási arány.

Ezzel szemben várhatóan Luxemburgban nő leginkább az állami nyugdíjkiadások aránya (GDP-arányosan 4,1 százalékponttal), ezt követi Szlovénia (3,5 százalékpont), Belgium (3,3 százalékpont) és Málta (3,2 százalékpont). Németországban és Szlovákiában az előrejelzések szerint GDP-arányosan 2–3 százalékponttal nőnek az ilyen jellegű kiadások, míg a Cseh Köztársaságban, Írországban, Hollandiában és az Egyesült Királyságban szerény (0,7 és 1,1 százalékpont közötti) növekedés várható. Bulgáriában, Cipruson, Litvániában, Magyarországon, Ausztriában, Romániában és Finnországban az állami nyugdíjkiadások aránya várhatóan nagyrészt változatlan marad (+/- 0,5 százalékpont).

Azokban az országokban, ahol az előrejelzések szerint nagyobb mértékben fognak nőni a nyugdíjkiadások, a növekvő költségek megfékezése érdekében a nyugdíjrendszer további megreformálására lesz szükség.

Azokban az országokban, ahol az előrejelzések szerint a népesség jelentős elöregedése ellenére csökkenni fognak az állami nyugdíjkiadások, jelentős szakpolitikai fordulat kockázata áll majd fenn, mert sokkal több nő és férfi fog nem megfelelő nyugdíjat kapni, és fennáll az időskori szegénység kockázata.

Ezért elképzelhető, hogy más módon lesz szükség elvégezni a megfelelési kiegészítéseket, például a meghosszabbított munkaviszony vagy a kiegészítő nyugdíjrendszerek előmozdítása révén.

3. A KIHÍVÁSOK KEZELÉSÉRE SZOLGÁLÓ SZAKPOLITIKAI ÖSZTÖNZŐK AZONOSÍTÁSA

A **foglalkoztatási minták**, illetve a **nyugdíjrendszerek fenntarthatósága** és **megfelelősége** szorosan összefüggnek. Az elöregedő társadalmakban a munkában és a nyugdíjban töltött idő közötti fenntartható kapcsolat és a megfelelő nyugdíjhoz való jogosultság megszerzése általában véve szükségessé fogja tenni, hogy az emberek hosszabb ideig

dolgozzanak a nyugdíjba vonulást megelőzően. A nyugdíjjövedelemnek az 1990-es és 2000-es években elérhető bérpótlási szinten való tartásához sok embernek továbbá növelnie kell majd a kiegészítő nyugdíj-megtakarításait.

Mivel az emberek tovább élnek és a munkaképes korú népesség csökken, elképzelhető, hogy a kiadások szükséges növelése fenntarthatatlanná válik. A nyugdíjak megfelelősége nem garantált, kivéve, ha az emberek többet és tovább dolgoznak a nyugdíjba vonulásukat megelőzően. Ezért csökkenteni kell azt a nyugdíjellátást, amelyre az emberek átlagosan jogosultságot szereznek egy évnyi hozzájárulással. A jogosultságoknak jobban kell majd tükrözniük a hozzájárulásokat, és biztosításmatematikusi alapon kell kiszámítani őket. A nyugdíjreformok ezt megvalósíthatják, ha az átlagos munkaviszony alapján számítják ki a nyugdíjakat.

A nyugdíjrendszerek segíthetnek a munkaerő-kínálat optimalizálásában az aktív évek során, különösen az idősebb munkavállalók vonatkozásában, ha **hatásos ösztönzőket** foglalnak bele a jogosultság megszerzésére vonatkozó szabályokba és **korlátozzák a korai nyugdíjba vonulás lehetőségét**.

A további munkában töltött évekkel – és ezzel a jogosultsághoz való hosszabb hozzájárulással – a **nyugdíjba vonulás** és a nyugdíjak igénybevételének **elhalasztása** jelentős szerepet játszhat a nyugdíjak fenntarthatósága és megfelelősége terén történő egyidejű előrelépés terén.

A **nyugdíjban töltött** átlagos **idő** csökkentése és/vagy a növekedésének megelőzése lehetővé teszi, hogy a tagállamok olyan forrásokat szabadítsanak fel, amelyek felhasználhatók a nyugdíjak jelenlegi megfelelőségének javítására vagy fenntartására vagy legalább a csökkenésük mértékének korlátozására.

A **férfiakra és nőkre vonatkozó azonos nyugdíjkorhatár** fontos szerepet kap a nemek közötti nyugdíjkülönbségek megszüntetésében.

A **jogszabályban előírt nyugdíjkorhatárnak a várható élettartamhoz**

való kötése jó megoldás a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának és megfelelőségének biztosítására a népesség előregedésének összefüggésében. Az a tudat, hogy a hosszabb élettartam azt jelenti, hogy az emberek tovább dolgozhatnak a nyugdíjrendszer finanszírozása érdekében, hatékony ösztönzőnek bizonyul a nyugdíjba vonulás elhalasztására a várható élettartam növekedésével összhangban.

A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2015. évi jelentés bemutatja, hogyan segíthet **a munkában töltött idő növelése** fenntartani vagy akár növelni a jövőbeli bérpótlási arányt. Az A11. ábra ismerteti, mennyivel fog nőni a nettó bérpótlási arány, ha valaki a nemzeti nyugdíjkorhatár elérését követően további 2 évet dolgozik a nyugdíjkorhatárt elérő és akkor nyugdíjba vonuló személyekhez képest. 9 tagállamban a nyugdíjba vonulás 2 évvel történő elhalasztása az előrejelzések szerint legalább 5 százalékponttal növeli a nettó bérpótlási arányt az átlagos keresetű munkavállalók esetében. Ez nagyrészt hasonló hatást gyakorol az alacsonyabb keresetű (azaz az átlagos keresetek kétharmadával rendelkező) munkavállalók bérpótlási arányára. Ezekben az országokban a hosszabb munkaviszony hatékony megoldást kínál a jövőbeli nyugdíjakat illető előrelépésre. Ezzel szemben a pénzügyi ösztönzők rendszere továbbra sem kielégítő más tagállamokban, ahol a munkában töltött hosszabb idő ezzel összehasonlítva a bérpótlási arány alacsony növekedését eredményezi. A jövőben a legtöbb tagállamban a korai nyugdíjba vonulástól visszatartó erős mechanizmusok kidolgozására fog sor kerülni, mert a 2 évvel a nyugdíjkorhatár elérése előtt történő nyugdíjba vonulással jelentősen csökkennek a bérpótlási arányok. Továbbra is vannak olyan országok, ahol ez elhanyagolható hatást fog gyakorolni a nyugellátásra.

A népesség előregedése által jelentett kihívások kezeléséhez olyan nyugdíjreformokra van szükség, amelyek: i. biztosítják a hozzájárulások és a jogosultságok közötti jobb egyensúlyt; ii. csökkentik a korai nyugdíjba vonulás arányát; és iii. emelik a nyugdíjkorhatárt.

Ezek azonban önmagukban nem hatékonyak.

A korai nyugdíjba vonulást korlátozó, a nyugdíjkorhatárt emelő és ezt vagy a nyugellátást valószínűleg a növekvő várható élettartamhoz kapcsoló **nyugdíj-reformok sikere az olyan munkahelyi és munkaerőpiaci intézkedésektől függ**, amelyek a férfiak és a nők esetében egyaránt támogatják a hosszabb és megszakítás nélküli munkaviszonyt. Az ilyen ösztönzők csak bizonyos mértékben befolyásolhatják a kormenedzsmenttel kapcsolatos munkahelyi gyakorlatot. Ezenkívül a munkaerőpiac keresleti és kínálati oldalán is szükség van a szociális partnerekkel szorosan együttműködve az idősebb munkavállalókra vonatkozó konkrét szakpolitikákra.

A tagállamokban továbbra is több **sajátos nyugdíjelőírás** létezik bizonyos ágazatokban vagy kategóriában. Néhány esetben a nem járulékalapú preferenciális nyugdíjra vonatkozó szabályok jelentős keresztfinanszírozásban részesülnek, és hozzá kell igazítani őket az általános nyugdíjrendszerhez a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának és megfelelőségének védelme érdekében.

A hosszabb munkaviszony lehetővé tétele érdekében a munkavállalók **egészségi állapotát és szakmai készségeit** karban kell tartani, ahogy a munkavállalók idősödnek. Az idősebb munkavállalók esetében is garantálni kell a készségkereslet és a készségkínálat összehangolását, illetve a mobilitást. A **munkahelyi rugalmasság** különösen hasznosnak bizonyult abban, hogy lehetővé tegye a munkában töltött idő meghosszabbítását és erre ösztönözze a munkavállalókat. A munka és a magánélet közötti egyensúly javítása szempontjából fontos intézkedés a munkaszervezési autonómia mértéke, a munkakör-változtatás és a munkaidő rugalmas kezelésének lehetősége.

Ugyanakkor nem csak az emberek munkában töltött utolsó éveire kell összpontosítani. A nyugdíjak megfelelőségével kapcsolatos kockázatok csökkentéséhez hozzá fognak járulni az olyan intézkedések is, amelyek csökkentik a tartós munkanélküliséget a fiatalok körében és

biztosítják a korai munkaerőpiaci integrációt a szokásos szerződéses feltételek mellett, beleértve a szociális védelmet. Az Uniótól kívülről érkező migránsok korábbi és jobb munkaerőpiaci és társadalmi integrációjára vonatkozó ütemterv szintén fontos szerepet játszik az időskori jövedelmek fenntartásával kapcsolatos kockázatok csökkentésében. A nemek közötti, a fizetésben, a munkaidőben és a munkaviszony hosszában jelentkező különbségek csökkentésére irányuló szakpolitikák hasonlóképpen aktív eszközök a nemek között a nyugdíjjogosultságot illetően fennálló különbségek csökkentésére (lásd az európai szemeszter tematikus tájékoztatóját a nők munkaerőpiaci részvételéről).

A foglalkoztatás- és nyugdíjpolitika arra irányul, hogy mindenki számára jó munkalehetőségeket biztosítson. Ezek a lehetőségek sajnos továbbra sem egyenlően oszlanak el a népesség körében. Mivel a megfelelő nyugdíjak egyre inkább a járulékfizetési időszakoktól függenek, a szociális védelemmel foglalkozó döntéshozóknak azokat az embereket is figyelembe kell venniük, akik valamilyen oknál fogva nem tudják növelni a munkában töltött időt vagy nem tudnak kevesebb megszakítással dolgozni.

Sajátos intézkedésekre lesz szükség, hogy megvédjék azokat a személyeket a szegénységtől, akik **nem képesek eleget tenni a hosszabb járulékfizetési időszakra vonatkozó követelményeknek**. Az ilyen intézkedések közé tartozik a minimális nyugdíj vagy az egyéb minimumjövedelemre vonatkozó rendelkezés az idősök vonatkozásában. Az önhibán kívüli munkahelyi hiányzás jóváírásának néhány formája is szükséges lesz a betegség, munkanélküliség, gondozás stb. miatt kieső hosszabb időszakok által a nyugdíjjogosultságra gyakorolt hatás csökkentéséhez.

Továbbá elképzelhető, hogy a nyugdíjpolitikának a jövőben több figyelmet és erőforrást kell fordítania a szegénység elleni védelemben játszott szerepére.

Ugyanakkor fontos biztosítani, hogy a rossz foglalkoztatási lehetőségekkel rendelkező személyeknek megfelelő nyug-

díjat biztosító intézkedések ne ösztönözzék a potenciálisan teljes munkaviszonnyal rendelkező embereket arra, hogy korán elhagyják a munkaerőpiacot. Korábban gyakran ez történt egyes előnydíjazási, rokkantsági és munkanélküliségi járadékrendszer esetében.

Sok országban **kiegészítő nyugdíj-megtakarításokra** lesz szükség a jövőbeli megfelelő bérpótlási arány biztosításához. A kiegészítő nyugdíjak lehetnek foglalkoztatói nyugdíjak, azaz a vállalat vagy ágazat szintjén szervezett és a foglalkoztatotti jogviszony révén elérhető nyugdíjrendszerek, vagy egyéni nyugdíjak, vagyis nyugdíjszolgáltatóval kötött egyéni szerződések révén biztosított nyugdíjak. Ezek jelentősége tagállamonként jelentősen eltér. Néhány országban (Dánia, Hollandia) az állami nyugdíjak csak alapvető szegénység elleni védelmet nyújtanak, és az időskori bérpótlás nagyban függ a foglalkoztatói nyugdíjaktól, míg a legtöbb tagállamban továbbra is elenyésző a kiegészítő nyugdíjak szerepe.

- Csak néhány tagállamban (Dánia, Finnország, Hollandia, Svédország) van 80% feletti lefedettségű **foglalkoztatói** nyugdíj a kötelező vagy jóformán kötelező igénybevételnek köszönhetően. Néhány országban (Belgium és Németország) a lefedettség meghaladja az 50%-ot, máshol (Írország és Egyesült Királyság) a lefedettség korlátozott ugyan, de bővül (> 30%)¹³. A legtöbb országban azonban elhanyagolhatóan alacsony a lefedettség.
- Az **egyéni** nyugdíjak csak néhány országban terjedtek el viszonylag széles körben (> 60% a Cseh Köztársaságban, > 30% Németországban és Svédországban)¹⁴, míg a legtöbb országban csak szerény és töredezett a szerepük, illetve sok országban olyan alacsony, hogy szinte semmit nem adnak hozzá az átlagos bérpótláshoz.

Az állami nyugdíjaknak a közelmúltbeli reformok révén történő csökkentése

¹³ OECD (2015), 'Pensions at a Glance 2015'.

¹⁴ Ugyanott.

általában nem járt a **kiegészítő meg-takarításokat** fokozó reformokkal a hagyományosan erős lefedettségű országokon kívül. Az előfinanszírozott nyugdíjrendszerekből származó jövedelemnek a teljes nyugdíjcsomagban való előre jelzett szerepét 2013 és 2053 vonatkozásában az A12. és A13. ábra mutatja.

A kiegészítő nyugdíjnak még nagyobb szerepet kell játszaniuk a nyugdíjak jövőbeli megfelelőségének fenntartásában, különösen ott, ahol az állami nyugdíjak megfelelősége várhatóan romlani fog. A közpolitikák előmozdíthatják a foglalkoztatói nyugdíjrendszer általi lefedettséget a nemzeti kontextustól függően kötelezővé tétel, automatikus igénybevétel (a munkáltatóknak kötelező biztosítaniuk a foglalkoztatói nyugdíj lehetőségét, de a munkavállalók úgy dönthetnek, hogy nem élnek vele) vagy kollektív tárgyalások által. Az adóügyi és egyéb pénzügyi ösztönzők (támogatások, társfinanszírozás) fontos szerepet játszanak a foglalkoztatói és az egyéni nyugdíj előmozdítására szolgáló gazdaságpolitikai kombinációban. Mindenesetre az ennek megvalósítására használt eszköznek költséghatékonynak, biztonságosnak és átláthatónak kell lennie.

4. A SZAKPOLITIKA JELENLEGI ÁLLÁSÁNAK KERESZTVIZSGÁLATA

A legtöbb tagállam nyugdíjakkal kapcsolatos országspecifikus ajánlásokat kapott az Európai Bizottság európai szemeszterének keretében elvégzett pénzügyi ellenőrzés részeként. 2011-ben 16, 2012-ben 17, 2013-ban 15, 2014-ben 18, 2015-ben 14, 2016-ban 12 és 2017-ben 10 ilyen ajánlásra került sor. Az országspecifikus ajánlások felszólítják a tagállamokat, hogy hajtsanak végre nyugdíjrendszert modernizáló reformokat az alábbi intézkedések révén:

- a nyugdíjkorhatár emelése és a növekvő várható élettartamhoz való igazítása;
- a korai nyugdíjazási lehetőségek csökkentése;
- a kiegészítő nyugdíj-megtakarítások előmozdítása;

- a nyugdíjreformok olyan intézkedésekkel való támogatása, amelyek lehetővé teszik, hogy a férfiak és a nők is hosszabb ideig dolgozzanak.

Körülbelül 24 tagállam emelte a nyugdíjkorhatárt vagy folyamatban van a nyugdíjkorhatár emelése, beleértve a nyugdíjkorhatárnak a várható élettartamhoz való kapcsolását. A mellékletben található 4. táblázat áttekintést nyújt a **nyugdíjkorhatárban** a reformoknak köszönhetően bekövetkező **változásokról**.

Az elmúlt évtizedben valamennyi tagállamban visszafordult a korai nyugdíjba vonulási tendencia, de a **munkaerőpiac** korai **elhagyása** több országban továbbra is jelentős problémát jelent.

A munkában töltött idő meghosszabbításának legnagyobb akadálya a munkaerőpiac. Egyetlen tagállamban sem létezik jól működő munkaerőpiac az 55 éven felüliek számára. A munkában töltött hosszabb idő jelenleg túlnyomórészt azzal érhető el, hogy az emberek tovább dolgoznak ugyanannál a munkáltatónál. Ha viszont az 55 éven felüliek elveszítik a munkájukat, olyan kicsi az esélye, hogy új munkát találjanak, hogy **újboldi munkába állással** aligha lehetséges a munkaviszony meghosszabbítása.

A gazdasági válság által különösen sújtott öt ország kivételével a demográfiai tendenciáknak és a reformok hatásának köszönhetően az elmúlt évtizedben tovább nőtt az **idősebb munkavállalók foglalkoztatási rátája**.

A legtöbb olyan tagállamban, amely **emelte a nyugdíjkorhatárt, azt a várható élettartamhoz kötötte** és jelentősen korlátozta a korai nyugdíjba vonulást, további és átfogóbb intézkedéseket lehetne hozni, hogy a **foglalkoztatáspolitikában** és a munkahelyi gyakorlatokban **bekövetkező változások támogassák ezeket reformokat**. Az ilyen reformok lehetővé tennék a további foglalkoztatást, miközben nő a nyugdíjkorhatár. Ilyen intézkedések nélkül egyre nagyobb a kockázata annak, hogy nő a munkanélküliségi, betegségi és szociális támogatási juttatásokra gyakorolt

nyomás, mert az emberek nem tudnak a magasabb nyugdíjkorhatárnak megfelelően dolgozni.

A legtöbb tagállamban már törvénybe iktatott vagy tervezett reformoknak köszönhetően **az állami nyugdíjkiadások** közép és hosszú távú **fenntarthatósága** jelentősen javult, azonban számos uniós országban továbbra is aggodalomra ad okot. Néhány országban rövid és közép távon is problémák merülhetnek fel a fenntarthatósággal kapcsolatban. 6 tagállamban (Belgium, Németország, Luxemburg, Málta, Szlovénia, Szlovákia) továbbra is nagymértékben nőnek az állami nyugdíjkiadások (lásd a 4. ábrát).

Továbbá azt is ellenőrizni kell, hogy más tagállamokban (Horvátország, Dánia, Franciaország, Olaszország, Lettország) az állami nyugdíjkiadások csökkenése hogyan hatna az idősek jövedelem szempontjából való megfelelő védelmére. Azokban a tagállamokban, ahol csökkennek az állami nyugdíjkiadások, az egyéni nyugdíjak térnyerése várhatóan lefedni a megfelelőségben mutatkozó lehetséges eltérések nagy részét. Ugyanakkor a költséghatékony kiegészítő nyugdíj-megtakarítási eszközök kidolgozása továbbra is problémát jelent számos ilyen országban.

Dátum: 2017. október 31.

5. REFERENCIÁK ÉS HASZNOS FORRÁSOK

- Európai Bizottság (A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság (2015). The 2015 Pension Adequacy Report: current and future income adequacy in old age in the EU. Volume I. European Commission. Luxembourg: Publishing Office of the European Union.
- Európai Bizottság (A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság (2015). The 2015 Pension Adequacy Report: current and future income adequacy in old age in the EU. Country Profiles. Volume II. European Commission. Luxembourg: Publishing Office of the European Union.
- Európai Bizottság (A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság (2012). Pension Adequacy in the European Union 2010-2050. European Commission. Luxembourg: Publishing Office of the European Union.
- Európai Bizottság (Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és a Gazdaságpolitikai Bizottság (a népesség elöregedésével foglalkozó munkacsoport). The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060). European Economy, 3/2015. szám.
- Európai Bizottság (Jogérvényesülési és Fogyasztópolitikai Főigazgatóság), 2013. The Gender Gap in Pensions in the EU. Luxembourg: Publication Office of the European Union.
- Az európai szemeszter tematikus tájékoztatója a nők munkaerőpiaci részvételéről.
- Európa 2020: Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája, COM(2010) 2020 végleges.
Az Európa 2020 honlapja: http://ec.europa.eu/europe2020/index_hu.htm
- Európai Bizottság, Fehér könyv, A megfelelő, biztonságos és fenntartható európai nyugdíjak menetrendje, COM(2012) 55 final, 2012. február 16.
- Európai Bizottság, COM(2013)83, Szociális beruházás a növekedés és a kohézió érdekében – többek között a 2014–2020-as Európai Szociális Alap végrehajtása révén, 2013. február.
- Európai Bizottság, COM(2017)250 final. Közlemény a szociális jogok európai pilléréről.
- OECD (2015), Pensions at a Glance 2015: OECD and G20 indicators, OECD Publishing, Paris.

MELLÉKLET. STATISZTIKAI MUTATÓK ÉS ADATOK

1. táblázat – Jelenlegi megfelelés (2016)

	A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya (65+) (a népesség százalékában) (1)			A teljes népességhez viszonyítva a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (65+) (a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők arányának százalékában)			A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya (75+) (a népesség százalékában) (3)			Az idősebbek szegénységi aránya (a 65 év feletti népesség százalékában) (4)			A súlyos anyagi nélkülözésben élő idősök aránya (a 65 év feletti népesség százalékában) (5)			A relatív mediánjövedelem hányadosa (65+) (6)			Összesített bérpótlási arány (7)			A jövedelemeloszlási egyenlőtlenség, a jövedelmi ötök aránya (8)	
	Összesen	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők	< 65	> 65
EU-28	18,3	15,1	20,7	14,8	11,4	17,7	19,9	15,5	22,9	14,7	12,1	16,8	5,8	4,7	6,7	0,93*	0,97*	0,91*	0,57*	0,59*	0,55*	5,4	4,1
Euro-19	17,4	14,9	19,4	14,7	11,9	17,2	18,3	14,6	21,0	14,3	12,2	16,0	5,2	4,3	5,8	0,95*	0,98*	0,92*	0,58*	0,59*	0,55*	5,4	4,2
BE	16,4	16,0	16,8	14,6	13,4	15,5	16,9	16,9	16,9	15,4	15,2	15,5	2,1	1,9	2,2	0,76	0,77	0,76	0,48	0,51	0,47	4,0	3,2
BG	45,9	36,5	52,3	23,2	16,1	29,4	53,1	40,5	60,4	24,3	15,9	30,1	37,5	30,6	42,2	0,80	0,87	0,73	0,45	0,50	0,42	9,1	4,3
CZ	10,1	5,1	13,7	13,8	6,7	19,3	12,1	3,7	17,3	8,1	3,6	11,4	3,0	2,4	3,4	0,79	0,80	0,78	0,50	0,51	0,57	3,7	2,4
DK	9,2	8,1	10,2	10,5	8,9	12,3	15,4	12,1	17,8	8,5	7,1	9,6	0,7	0,9	0,6	0,75	0,76	0,75	0,47	0,43	0,49	4,2	3,2
DE	18,3	15,6	20,8	18,6	16,4	20,4	16,5	12,2	20,6	17,6	14,9	20,1	2,7	2,3	3,1	0,84	0,86	0,84	0,46	0,46	0,48	4,7	4,1
EE	41,4	27,4	48,6	31,8	17,2	42,2	49,2	27,7	57,9	40,2	26,1	47,4	5,4	4,9	5,6	0,60	0,65	0,56	0,45	0,39	0,51	5,7	3,5
IE	16,5*	15,4*	17,4*	8,3*	7,6*	9,1*	16,7*	14,3*	18,5*	14,2*	13,1*	15,2*	3,1	3,3	2,9	0,87*	0,9*	0,87*	0,38*	0,41*	0,43*	4,6*	4,2*
EL	22,0	19,0	24,4	13,0	10,6	15,2	22,3	17,4	26,0	12,4	10,6	13,8	15,2	13,2	16,8	1,07	1,11	1,03	0,63	0,68	0,55	7,4	3,9
ES	14,4	13,8	14,9	9,4	8,0	10,8	15,4	15,0	15,7	13,0	12,7	13,2	2,5	1,9	2,9	1,01	1,05	0,98	0,66	0,69	0,51	7,3	4,3
FR	10,0	8,2	11,4	10,3	8,0	12,2	10,8	8,5	12,3	8,2	6,7	9,4	2,9	2,4	3,2	1,02	1,05	1,00	0,68	0,68	0,67	4,3	4,4
HR	32,8	28,0	36,0	22,1	16,1	27,5	36,9	30,5	40,5	26,5	21,9	29,5	14,5	13,3	15,3	0,84	0,88	0,80	0,39	0,42	0,42	5,0	4,6
IT	23,9	20,6	26,4	17,6	13,9	20,9	25,9	20,9	29,1	16,1	13,6	18,0	11,1	9,9	12,0	0,99*	1,02*	0,97*	0,66*	0,66*	0,57*	6,6	4,8
CY	22,9	19,5	25,8	11,5	10,1	12,8	29,9	21,8	36,3	19,5	15,8	22,8	5,4	5,4	5,5	0,79	0,86	0,77	0,44	0,53	0,38	4,9	4,8
LV	43,1	33,5	47,8	29,6	18,2	37,9	49,1	37,1	53,7	38,1	28,4	42,9	14,9	11,6	16,5	0,63	0,67	0,61	0,42	0,40	0,43	6,2	4,6
LT	37,4	26,2	43,1	23,4	12,7	31,7	38,7	25,5	44,1	27,7	16,7	33,2	17,3	13,7	19,0	0,71	0,77	0,67	0,45	0,47	0,44	7,7	4,4
LU	9,1	6,9	11,0	6,1	3,7	6,7	7,7	5,9	9,2	9,0	6,8	10,8	0,2	0,2	0,3	1,08*	1,12*	1,04*	0,8*	0,77*	0,79*	4,9	4,6
HU	15,1	11,8	17,0	9,8	6,1	13,1	13,0	9,4	15,0	6,8	5,9	7,3	10,2	7,5	11,8	1,01	1,05	0,98	0,67	0,71	0,66	4,5	3,1
MT	26,1	24,6	27,5	23,5	20,9	25,6	24,6	20,4	27,7	24,2	22,8	25,4	3,5	3,5	3,5	0,72	0,75	0,69	0,54	0,55	0,46	4,3	3,3
NL	10,0	9,7	10,2	10,5	9,9	11,1	12,1	12,1	12,0	9,0	8,5	9,3	1,2	1,4	1,1	0,82	0,85	0,82	0,50	0,56	0,48	4,1	3,0
AT	13,7	10,2	16,4	13,7	9,6	17,3	15,6	12,4	17,7	13,2	10,0	15,7	1,2	0,6	1,6	0,97	1,01	0,93	0,62	0,69	0,58	4,2	3,7
PL	16,1	11,7	19,0	11,8	7,0	16,2	15,2	9,9	17,8	12,8	9,1	15,2	5,9	4,3	6,9	0,97	1,04	0,92	0,62	0,72	0,61	5,0	3,5
PT	21,8	18,9	24,0	18,0	14,2	21,1	25,2	21,9	27,3	18,3	16,0	19,9	6,7	4,9	8,0	0,91	0,97	0,88	0,64	0,68	0,60	6,0	5,4
RO	34,0	27,0	38,7	15,2	10,2	19,6	39,9	28,2	46,5	19,1	12,2	23,7	22,5	18,9	25,0	0,97	1,10	0,89	0,66	0,68	0,57	8,0	4,4
SI	19,9	12,9	25,0	18,6	11,2	24,6	22,8	12,1	29,1	17,6	10,8	22,5	5,8	4,1	6,9	0,89	0,96	0,84	0,47	0,50	0,45	3,5	3,6
SK	12,3	10,3	13,5	9,7	6,5	12,7	14,9	9,1	18,0	5,7	4,3	6,5	8,0	7,0	8,6	0,91	0,94	0,90	0,62	0,60	0,67	3,9	2,4
FI	13,6	9,0	17,3	16,7	9,8	23,5	20,0	13,1	24,3	12,3	8,1	15,5	1,7	1,4	1,9	0,83	0,89	0,79	0,53	0,51	0,51	3,7	3,1
SE	17,0	11,3	21,9	18,5	12,0	24,0	24,7	14,9	31,7	16,8	11,1	21,7	0,3	0,3	0,3	0,77	0,84	0,71	0,57	0,59	0,54	4,3	3,8
UK	18,0	15,1	20,4	14,8	12,2	17,2	22,1	19,2	24,3	17,1	14,4	19,4	1,2	1,0	1,3	0,89	0,91	0,86	0,53	0,58	0,51	5,3	4,5

*Forrás: Eurostat. Megjegyzések: az adatokhoz való hozzáférés: 2017. október 31. (4) Leszabályozási pont: az ekvivalens jövedelem mediánértékének 60 %-a a szociális transzferet követően; (6) A 65 év feletti személyek a 65 év alatti személyekkel összehasonlítva; (7) A 65–74 év közöttiek nyugdíjból származó bevételeinek és az 50–59 év közöttiek munkából származó jövedelmének aránya. * – 2015. évi adatok.*

2. táblázat– Jövőbeli megfelelés: előreutató mutatók

	Nettó elméleti bérpótlási arány a rendes nyugdíjkorhatár emelése esetében (25 éves kortól a rendes nyugdíjkorhatárig tartó munkavállalás), átlagos keresetek mellett (1)								Ellátási arány (állami nyugdíjak) (%) (2)			Bruttó bérpótlási arány a nyugdíjba vonuláskor (állami nyugdíjak) (%) (3)		
	Férfiak				Nők				2013	2060	Százalékpontbeli változás (2013-2060)	2013	2060	Százalékpontbeli változás (2013-2060)
	2013	2053	Rendes nyugdíjkorhatár (2053-ban)	Százalékpontbeli változás (2013-2053)	2013	2053	Rendes nyugdíjkorhatár (2053-ban)	Százalékpontbeli változás (2013-2053)						
EU-28	:	:	:	:	:	:	:	:	44,0	34,9	-9,1	42,5	35,9	-6,5
BE	78,6	74,7	65,0	-3,9	78,6	74,7	65,0	-3,9	42,5	41,8	-0,7	39,5	38,8	-0,7
BG	55,3	83,3	65,0	28,0	51,1	75,7	63,0	24,6	34,2	27,5	-6,7	29,5	31,9	2,4
CZ	52,2	61,4	68,3	9,2	48,9	61,4	68,3	12,5	42,8	39,5	-3,3	32,2	33,7	1,5
DK	68,4	81,7	72,0	13,3	68,4	81,7	72,0	13,3	42,5	35,1	-7,4	39,7	32,8	-6,9
DE	57,6	74,4	67,0	16,8	57,6	74,4	67,0	16,8	44,6	37,3	-7,4	42,5	35,5	-7,0
EE	49,2	55,9	65,0	6,7	61,0	55,9	65,0	-5,1	30,4	18,8	-11,6	40,1	25,2	-14,9
IE	83,1	71,4	68,0	-11,7	83,1	71,4	68,0	-11,7	27,9	26,1	-1,8	31,2	28,7	-2,4
EL	:	47,0	62,0	:	:	47,0	62,0	:	65,6	51,7	-14,0	:	22,3	:
ES	96,2	86,8	65,0	-9,4	96,2	86,8	65,0	-9,4	59,7	39,8	-19,9	79,0	48,6	-30,4
FR	80,2	69,0	67,0	-11,2	80,2	69,0	67,0	-11,2	51,3	38,9	-12,4	50,6	39,2	-11,4
HR	55,5	43,5	67,0	-12,0	49,6	43,5	67,0	-6,1	30,8	17,6	-13,2	27,9	16,5	-11,4
IT	83,9	89,3	70,3	5,4	75,7	89,3	70,3	13,6	58,8	50,7	-8,1	59,9	51,8	-8,0
CY	58,0	75,0	68,5	17,0	58,0	75,0	68,5	17,0	64,4	43,5	-20,9	:	49,2	:
LV	61,1	51,2	65,0	-9,9	61,1	51,2	65,0	-9,9	27,7	13,2	-14,5	33,4	18,1	-15,3
LT	49,9	71,3	65,0	21,4	47,3	71,3	65,0	24,0	35,1	33,0	-2,1	:	34,8	:
LU	93,5	83,7	60,0	-9,8	93,5	83,7	60,0	-9,8	51,3	53,4	2,1	:	64,6	:
HU	80,6	81,9	65,0	1,3	80,6	81,9	65,0	1,3	40,8	31,9	-8,9	33,0	29,1	-3,9
MT	79,0	73,8	65,0	-5,2	79,0	73,8	65,0	-5,2	48,3	44,1	-4,2	:	45,6	:
NL	114,0	92,5	67,0	-21,5	114,0	92,5	67,0	-21,5	35,9	34,2	-1,7	29,8	28,3	-1,4
AT	85,1	86,1	65,0	1,0	77,1	86,1	65,0	9,0	41,2	37,0	-4,1	51,0	44,7	-6,3
PL	75,5	43,4	67,0	-32,1	66,6	43,4	67,0	-23,2	47,9	29,4	-18,5	53,0	28,7	-24,4
PT	92,3	84,2	68,4	-8,1	92,3	84,2	68,4	-8,1	61,8	41,7	-20,0	57,5	30,7	-26,7
RO	71,3	41,1	65,0	-30,2	59,5	39,1	63,0	-20,4	37,0	23,4	-13,6	35,6	33,7	-1,9
SI	55,4	60,9	60,0	5,5	55,9	63,6	60,0	7,7	33,8	30,2	-3,6	36,1	34,1	-2,1
SK	59,6	69,6	66,0	10,0	58,8	69,6	66,0	10,8	45,7	33,3	-12,4	51,7	49,4	-2,4
FI	69,5	59,1	65,0	-10,4	69,5	59,1	65,0	-10,4	52,1	43,8	-8,3	46,0	44,1	-0,6
SE	69,3	55,3	65,0	-14,0	69,3	55,3	65,0	-14,0	42,1	26,3	-15,8	35,6	29,0	-6,7
UK	83,4	80,4	68,0	-3,0	71,4	80,4	68,0	9,0	36,4	33,9	-2,5	:	:	:

Megjegyzések és források:

(1) Egy képzeletbeli (25 éves kora óta dolgozó és a rendes nyugdíjkorhatár elérésekor nyugdíjba vonuló) munkavállaló nyugdíjának aránya az egyéni kereset százalékában a nyugdíj igénybevételekor. A nettó elméleti bérpótlási arány a nettó jövedelemadó és munkavállalói járulékok alapján kerül kiszámításra.

Forrás: Európai Bizottság (A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság. The 2015 Pension Adequacy Report: current and future income adequacy in old age in the EU (A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2015. évi jelentés: az időskori jövedelmek jelenlegi és jövőbeli megfelelősége az Európai Unióban). Volume I. European Commission. Luxembourg: Publishing Office of the European Union.

Megjegyzés: A Belgiumra vonatkozó adatok a 2014 végétől kezdődő időszakra vonatkoznak. Az ezt követően elfogadott reformok nem tükröződnek a számadatokban.

(2) Az átlagos állami nyugdíj (állami és egyéni nyugdíj Bulgáriában, Dániában, Németországban, Észtországban, Spanyolországban, Lettországban, Litvániában, Luxemburgban, Magyarországon, Hollandiában, Lengyelországban, Portugáliában, Romániában, Szlovéniában, Szlovákiában és Svédországban) a gazdaság egészére vonatkozó átlagos bérek (a munkavállalók bruttó bére és fizetése) arányában.

Forrás: Európai Bizottság (Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és a Gazdaságpolitikai Bizottság (a népesség előregedésével foglalkozó munkacsoport). The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060) (2015. évi jelentés a népesség előregedéséről: Gazdasági és költségvetési előrejelzések az EU 28 tagállamára vonatkozóan (2013-2060)). European Economy, 3/2015. szám.

(3) A „nyugdíjba vonulás idején a bruttó bérpótlási arány” a gazdaság egészére vonatkoztatott, nyugdíjazáskori átlagos bér arányában kifejezett első átlagos nyugdíj.

Forrás: Európai Bizottság (Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és a Gazdaságpolitikai Bizottság (a népesség előregedésével foglalkozó munkacsoport). The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28

EU Member States (2013-2060) (2015. évi jelentés a népesség előregedéséről: Gazdasági és költségvetési előrejelzések az EU 28 tagállamára vonatkozóan (2013-2060)). European Economy, 3/2015. szám.

: – nincs rendelkezésre álló adat

3. táblázat – Foglalkoztatás és fenntarthatóság

	Átlagos életkor az első nyugdíjfizetéskor (év) (2012) (1)			65 évesen várható élettartam (2015) (2)			Az idősebb (55–64 éves) munkavállalók foglalkoztatási rátája (2016) (3)			A munkában töltött idő (2016) (4)			Bruttó állami nyugdíjkiadások a GDP százalékában (5)		
	Összesen	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők	2013	2060	Százalékpontbeli változás
EU-28	59,1	59,4	58,8	19,7	17,9	21,2	55,3	62,0	48,9	35,6	38,0	33,1	11,3	11,2	-0,2
Euro-19	59,6*	59,6*	59,6*	20,3	18,5	21,9	55,3	61,6	49,4	35,4	37,8	32,8	12,3	12,3	0,0
BE	60,8	60,9	60,6	20,0	18,2	21,5	45,4	50,7	40,2	32,6	34,7	30,4	11,8	15,1	3,3
BG	57,5	58,1	57,0	16,0	14,0	17,6	54,5	58,3	51,0	31,7	33,1	30,2	9,9	9,4	-0,4
CZ	58,9	60,8	57,7	17,8	15,9	19,4	58,5	68,2	49,3	35,6	38,6	32,4	9,0	9,7	0,7
DK	62,0	62,2	61,7	19,4	18,0	20,7	67,8	71,9	63,6	40,3	41,8	38,6	10,3	7,2	-3,1
DE	61,1	61,2	61,0	19,5	17,9	21,0	68,6	73,7	63,5	38,1	40,1	36,0	10,0	12,7	2,7
EE	59,5	60,7	58,7	18,6	15,5	20,7	65,2	63,7	66,5	37,8	38,7	36,9	7,6	6,3	-1,3
IE	60,9	60,9	60,8	19,8	18,4	21,0	57,2	65,7	48,9	35,4	39,2	31,5	7,4	8,4	1,1
EL	57,8	58,0	57,5	19,9	18,5	21,3	36,3	46,2	27,2	32,5	35,7	29,1	16,2	14,3	-1,9
ES	61,8	61,7	61,9	21,1	19,0	23,0	49,1	55,7	42,8	35,0	37,2	32,7	11,8	11,0	-0,8
FR	58,9	58,6	59,3	21,6	19,4	23,5	49,8	51,6	48,2	35,0	36,7	33,2	14,9	12,1	-2,8
HR	57,7	60,1	56,0	17,1	15,2	18,7	38,1	45,1	31,6	32,1	33,9	30,2	10,8	6,9	-3,9
IT	58,0	57,8	58,4	20,6	18,9	22,2	50,3	61,7	39,7	31,2	35,8	26,3	15,7	13,8	-1,9
CY	61,5	61,2	61,9	19,6	18,4	20,8	52,2	61,0	43,7	35,9	38,7	33,0	9,5	9,3	-0,1
LV	59,5	60,5	58,9	17,0	14,2	18,9	61,4	61,3	61,4	35,6	35,5	35,6	7,7	4,6	-3,1
LT	59,5	60,6	58,9	17,1	14,1	19,2	64,6	66,8	62,8	35,6	35,3	35,9	7,2	7,5	0,3
LU	58,9	58,7	59,3	20,5	18,9	21,8	39,6	46,4	32,4	32,9	35,2	30,5	9,4	13,4	4,1
HU	58,5	59,8	57,5	16,6	14,5	18,2	49,8	59,7	41,5	33,2	35,8	30,5	11,5	11,4	-0,1
MT	59,1	59,1	58,8	20,3	18,7	21,6	44,1	61,8	26,4	33,6	40,1	27,3	9,6	12,8	3,2
NL	62,7	62,7	62,7	19,8	18,4	21,1	63,5	72,8	54,2	40,0	42,5	37,3	6,9	7,8	0,9
AT	58,5	59,3	57,8	19,8	18,1	21,3	49,2	57,6	41,1	37,1	39,1	34,9	13,9	14,4	0,5
PL	57,0	58,5	56,1	18,2	15,7	20,1	46,2	55,7	37,6	32,9	35,5	30,2	11,3	10,7	-0,7
PT	59,9	59,6	60,3	20,0	18,0	21,7	52,1	58,5	46,3	37,1	38,7	35,4	13,8	13,1	-0,7
RO	56,9	58,0	56,0	16,4	14,5	18,0	42,8	53,0	33,6	32,4	35,6	29,0	8,2	8,1	-0,1
SI	56,6	58,3	55,2	19,7	17,6	21,4	38,5	43,6	33,4	34,2	35,2	33,0	11,8	15,3	3,5
SK	57,4	59,8	56,1	17,2	15,0	18,8	49,0	55,1	43,5	33,8	36,2	31,4	8,1	10,2	2,1
FI	61,4	61,4	61,5	20,2	18,3	21,9	61,4	59,8	63,0	37,7	38,3	37,0	12,9	12,9	0,1
SE	63,6	63,6	63,6	20,2	18,9	21,5	75,5	77,5	73,5	41,3	42,2	40,3	8,9	7,5	-1,4
UK	58,3	58,0	58,6	19,8	18,6	20,8	63,4	69,6	57,4	38,8	41,3	36,2	7,7	8,4	0,7

Forrás:

(1) (3) (4) Eurostat;

(2) Eurostat (Europop);

(5) Forrás: Európai Bizottság (Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság) és a Gazdaságpolitikai Bizottság (a népesség előregedésével foglalkozó munkacsoport). The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060) (2015. évi jelentés a népesség előregedéséről: Gazdasági és költségvetési előrejelzések az EU 28 tagállamára vonatkozóan (2013-2060)). European Economy, 3/2015. szám.

Megjegyzések:

* – Euro-18

(3) Foglalkoztatás (fő jellemzők és ráták) – éves átlag. Az idősebb munkavállalók foglalkoztatási rátája az 55–64 év közötti foglalkoztatott személyek számának és az ugyanebbe a korcsoportba tartozó teljes népességnek a hányadosa. A mutató az EU munkaerő-felmérésén alapul. A felmérés a magánháztartásokban élő teljes népességre kiterjed, de nem terjed ki a kollektív háztartásokban, például a panziókban, szállásokon vagy kórházakban élőkre. A foglalkoztatott népesség azokat a személyeket jelenti, akik a referenciahéten bármilyen munkát végeztek fizetésig vagy nyereség fejében legalább 1 órán keresztül, vagy nem dolgoztak, de volt munkahelyük, ahonnan ideiglenesen hiányoztak.

: – nem elérhető

4. táblázat – A nyugdíjkorhatár változásai a reformok eredményeként, különböző években (a referenciaév január 1-jén)

Tagállam	2017		2020		2020 után	
	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők
BE	65 év		65 év		67 év (2030-ban)	
BG	64 év	61 év	64 év 3 hónap	61 év 6 hónap	65 év (2037-ben) + VÉ ⁽¹⁾	
CZ	63 év	58 év 4 hónap – 62 év 4 hónap ⁽²⁾	63 év 8 hónap	60 év 2 hónap – 63 év 8 hónap ⁽²⁾	65 év (2037-re)	
DK	65 év		66 év		67 év (2022-ben) + VÉ	
DE	63 év 4 hónap – 65 év 6 hónap ⁽³⁾		63 év 10 hónap – 65 év 9 hónap ⁽³⁾		65–67 év ⁽³⁾ (2029-ben)	
EE	63 év		63 év 9 hónap		65 év (2026-ban)	
IE	66 év		66 év		68 év (2028-ban)	
EL	62–67 év ⁽³⁾		62–67 év ⁽³⁾		+ VÉ	
ES	65 év – 65 év 4 hónap ⁽³⁾		65 év – 65 év 10 hónap ⁽³⁾		65–67 év ⁽³⁾ (2027-ben)	
FR	62 év – 65 év 4 hónap ⁽³⁾		62 év – 66 év 2 hónap ⁽³⁾		62–67 év ⁽³⁾ (2022-ben)	
HR	60–65 év ⁽³⁾	60 év – 61 év 6 hónap ⁽³⁾	60–65 év ⁽³⁾	60 év – 62 év 6 hónap ⁽³⁾	60–67 év ⁽³⁾ (2038-ban)	
IT	66 év 7 hónap	65 év 7 hónap – 66 év 7 hónap ⁽⁴⁾	+ VÉ		≥67 év (2021-ben) + VÉ	
CY	65 év		65 év		+ VÉ	
LV	62 év 9 hónap		63 év 9 hónap		65 év (2025-ben)	
LT	63 év 4 hónap	61 év 8 hónap	64 év	63 év	65 év (2026-ban)	
LU	65 év		65 év		65 év	
HU	63 év 5 hónap		64 év 5 hónap		65 év (2022-ben)	
MT	62 év		63 év		65 év (2027-ben)	
NL	65 év 9 hónap		66 év 8 hónap		67 év (2021-ben) + VÉ	
AT	65 év	60 év	65 év	60 év	65 év (2033-ban)	
PL	66 év 1 hónap	61 év 1 hónap	65 év	60 év	65 év	60 év
PT	65 év – 66 év 3 hónap ⁽³⁾		+ VÉ		+ VÉ	
RO	65 év	60 év 6 hónap	65 év	61 év	65 év	63 év (2030-ban)
SI	60–65 év ⁽³⁾		60–65 év ⁽³⁾		60–65 év ⁽³⁾	
SK	62 év 76 nap	59 év – 62 év 76 nap ⁽²⁾	+ VÉ		+ VÉ	
FI	63–68 év ⁽⁵⁾		63 év 9 hónap – 68 év 9 hónap ⁽⁵⁾		65–70 év ⁽⁵⁾ (2027-ben) + VÉ	
SE	61–67 év ⁽⁵⁾		61–67 év ⁽⁵⁾		61–67 év ⁽⁵⁾	

Tagállam	2017		2020		2020 után	
	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők
UK	65 év	63 év 5 hónap	66 év		68 év (2046) + VÉ	

Forrás: A tagállamok által nyújtott információk.

Megjegyzések: Az a kor, amikor az általános nyugdírendszerben levonások nélkül teljes nyugdíj igényelhető.

(¹) + VÉ: a növekvő várható élettartam alapján kiigazítva.

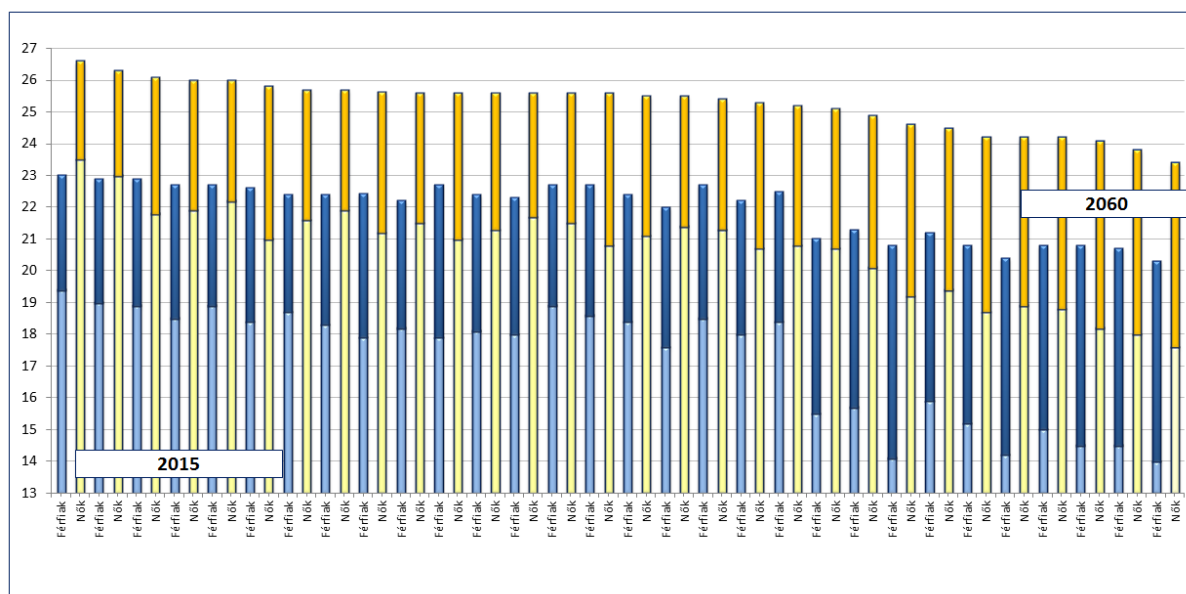
(²) A fellevelt gyermekek számától függően.

(³) A járulékfizetés hosszától függően.

(⁴) A foglalkoztatási szektortól függően.

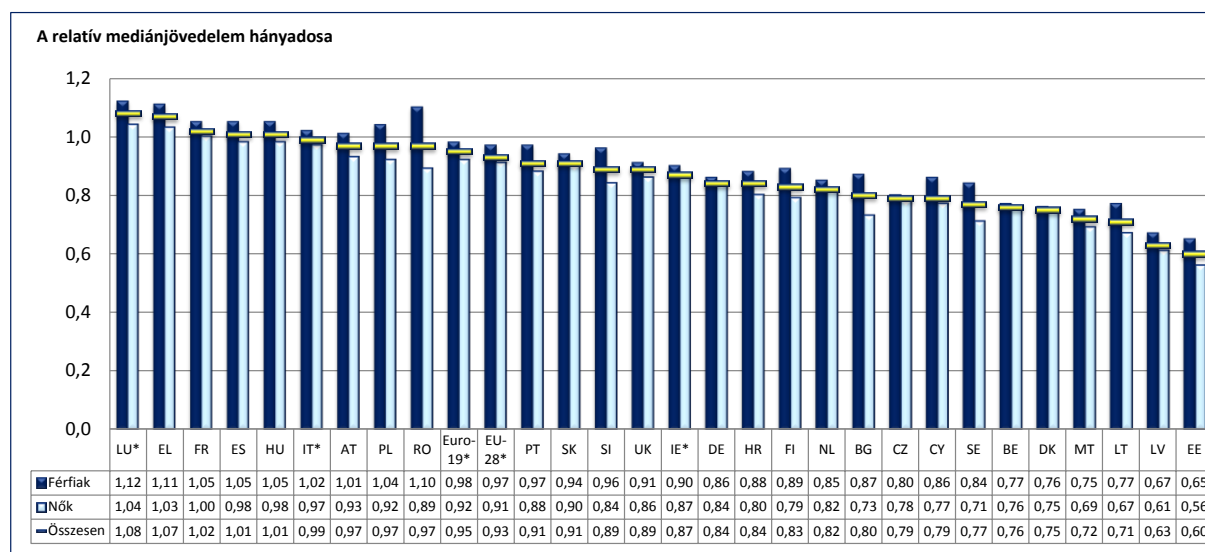
(⁵) Az ellátás mértékéhez kapcsolódó rugalmas nyugdíjkorhatár.

A1. ábra: 65 évesen várható élettartam 2015-ben és 2060-ban

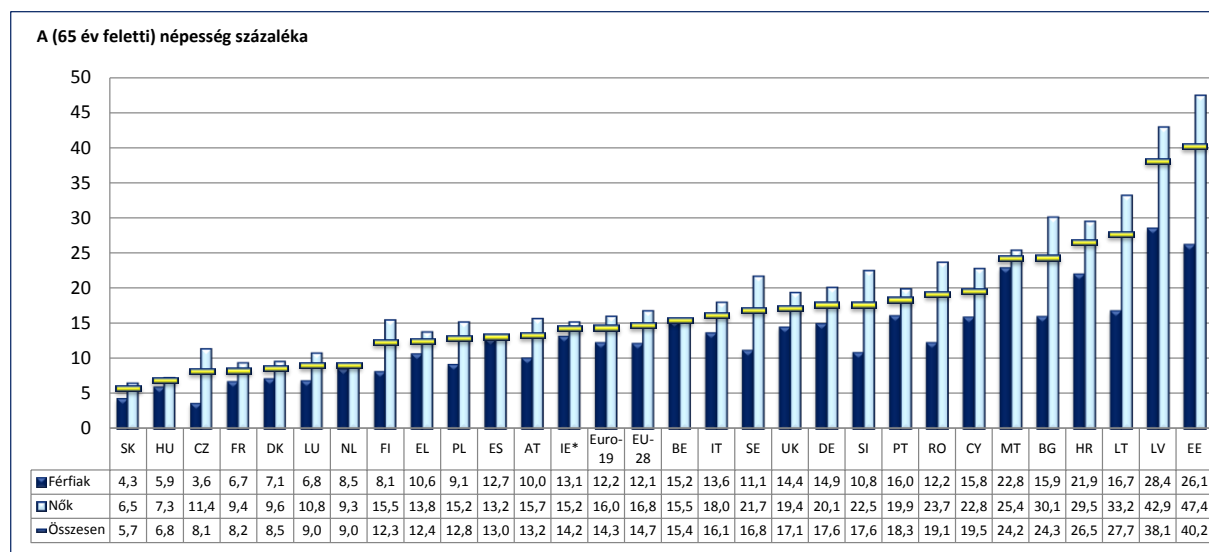
Forrás: Eurostat (Europop). A 2060-ra vonatkozó becslések a népesség előregedéséről szóló, 2015. évi jelentésből származnak. Megjegyzés: a 2015. évi adatokhoz való hozzáférés: 2017. október 31.

A2. ábra: A relatív mediánjövedelem hányadosa (65 év feletti népesség), összesen és nemekre lebontva (2016)

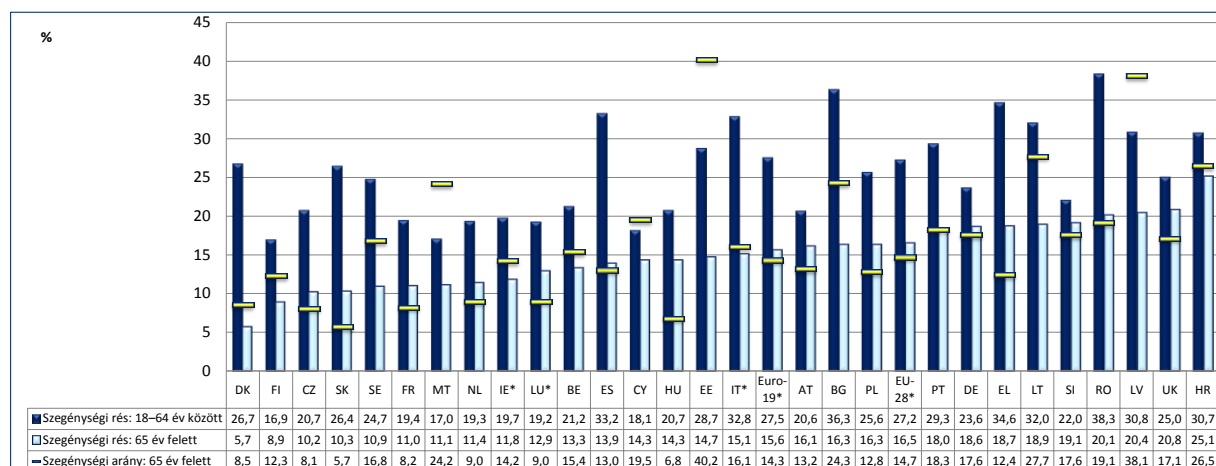
Forrás: Eurostat, EU-SILC. Megjegyzés: Az adatok való hozzáférés: 2017. október 31. * – 2015. évi adatok

A3. ábra: Szegénységi arány (65 év feletti népesség) nemekre lebontva (2016)

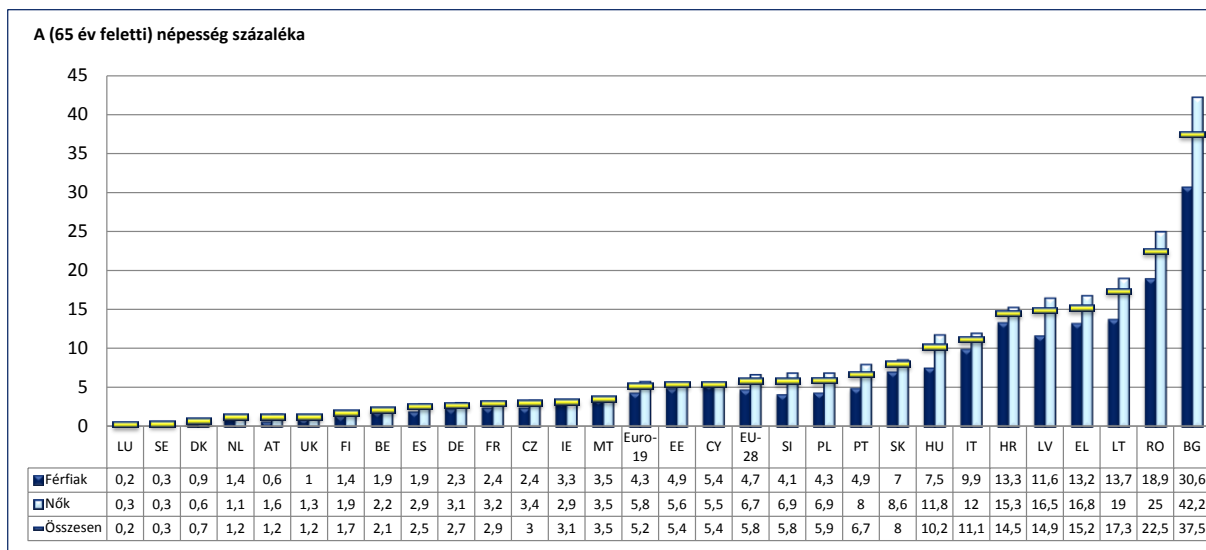
Forrás: Eurostat, EU-SILC; 2014-es jövedelmi év. Megjegyzések: Az adatok való hozzáférés: 2017. október 31. Leszabályozási pont: Az ekvivalens jövedelem mediánértékének 60 %-a a szociális transfert követően. * - 2015. évi adatok

A4. ábra: A relatív szegénységi arány (korcsoportonként) és a 65 év felettek szegénységi aránya (2016)

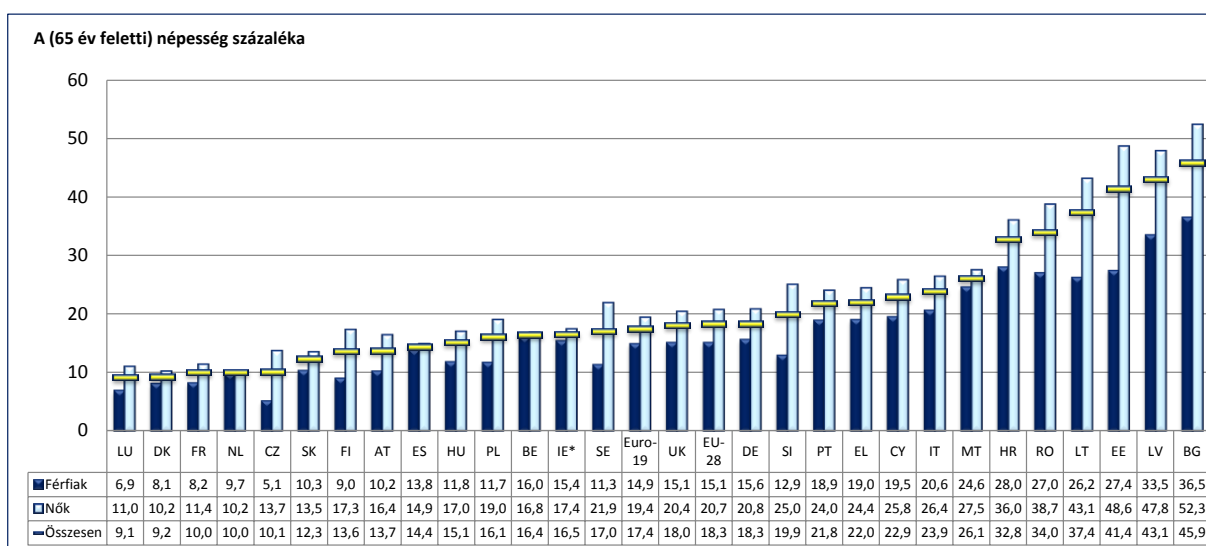
Forrás: Eurostat. Megjegyzések: Szegénységi kockázati rés a rendelkezésre álló ekvivalens jövedelem országos mediánértékének 60 %-ában. A 65 feletti népesség szegénységi rése alapján rendezve. Az adatok való hozzáférés: 2017. október 31.,* - 2015. évi adatok

A5. ábra: Súlyos anyagi nélkülözés (a 65 felettek körében) nemenként (2016)

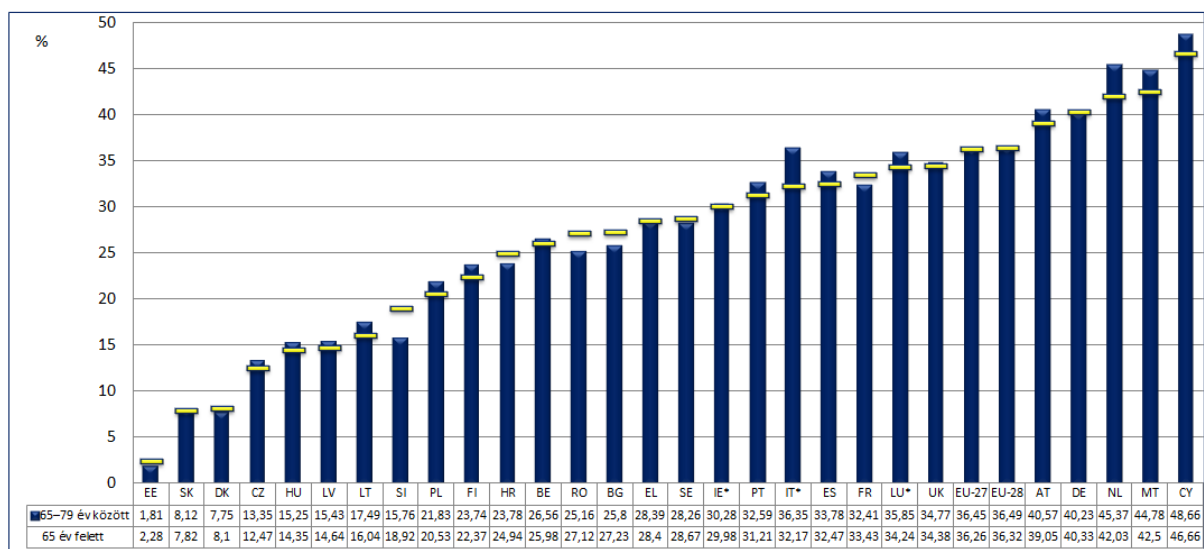
Forrás: Eurostat, EU-SILC. Megjegyzés: Az adatok való hozzáférés: 2017. október 31. * – 2015. évi adatok

A6. ábra: A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők aránya (a 65 év felettek körében) nemenként (2016)

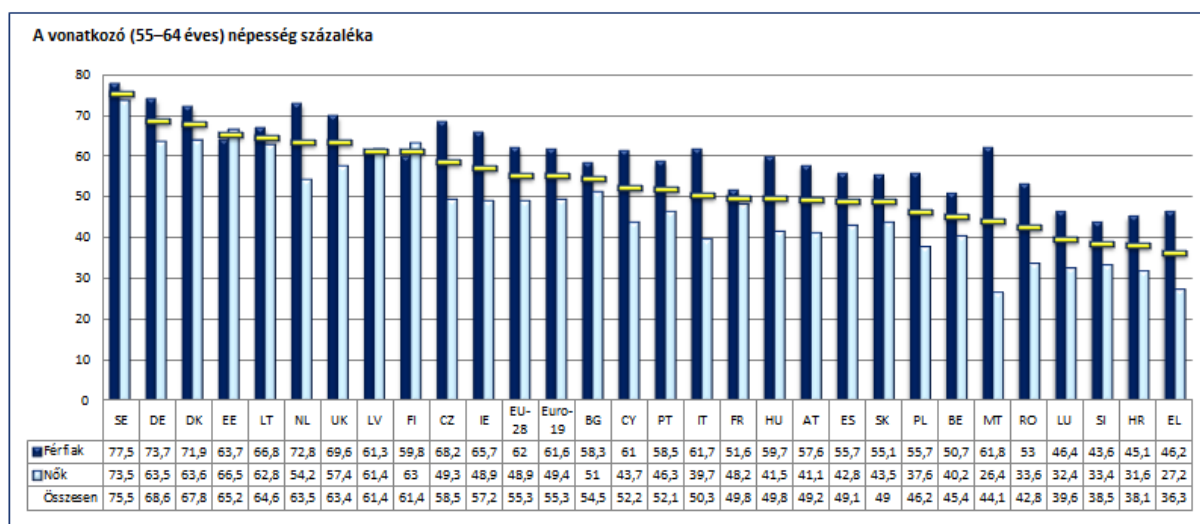
Forrás: Eurostat, EU-SILC; 2015-ös jövedelmi év. Megjegyzés: Az adatok való hozzáférés: 2017. október 31. * – 2015. évi adatok

A7. ábra: Nemek közötti nyugdíjkülönbségek (%), a 65 év feletti és a 65–79 éves korosztályba tartozó nyugdíjasok körében (2016)

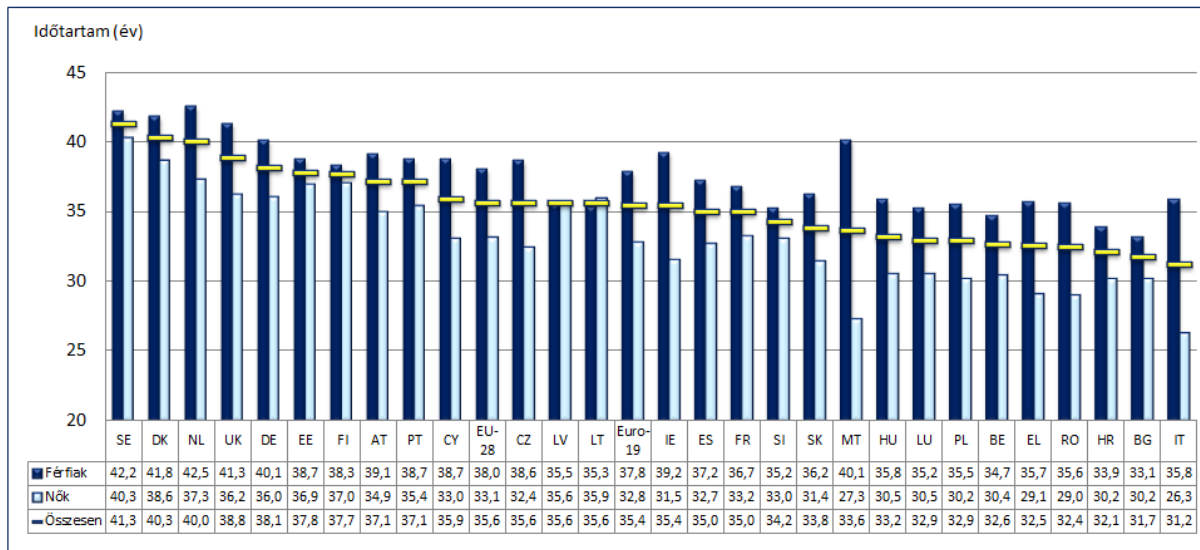
Forrás: Eurostat. Megjegyzés: * - 2015. évi adatok.

A8. ábra: Az idősebb (55–64 éves) munkavállalók foglalkoztatási rátája (2016)

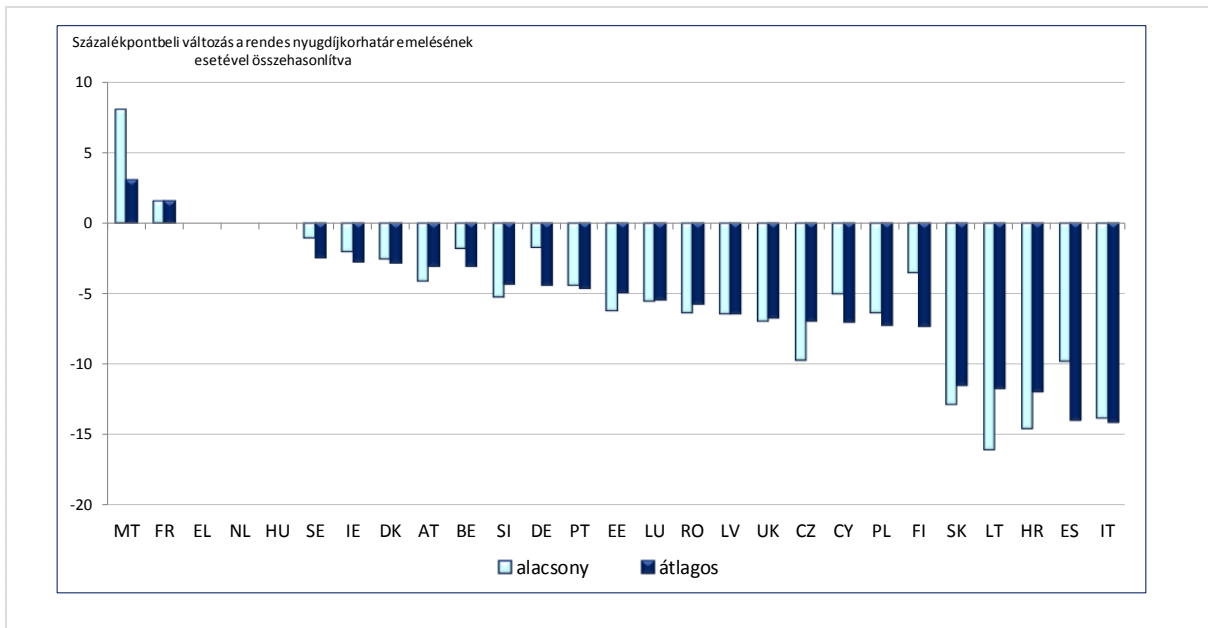
Forrás: az Eurostat munkaerő-felmérése. Megjegyzés: Az adatok való hozzáférés: 2017. október 31.

A9. ábra: A munkában töltött idő (2016)

Forrás: az Eurostat munkaerő-felmérése. Megjegyzés: Az adatok való hozzáférés: 2017. október 31.

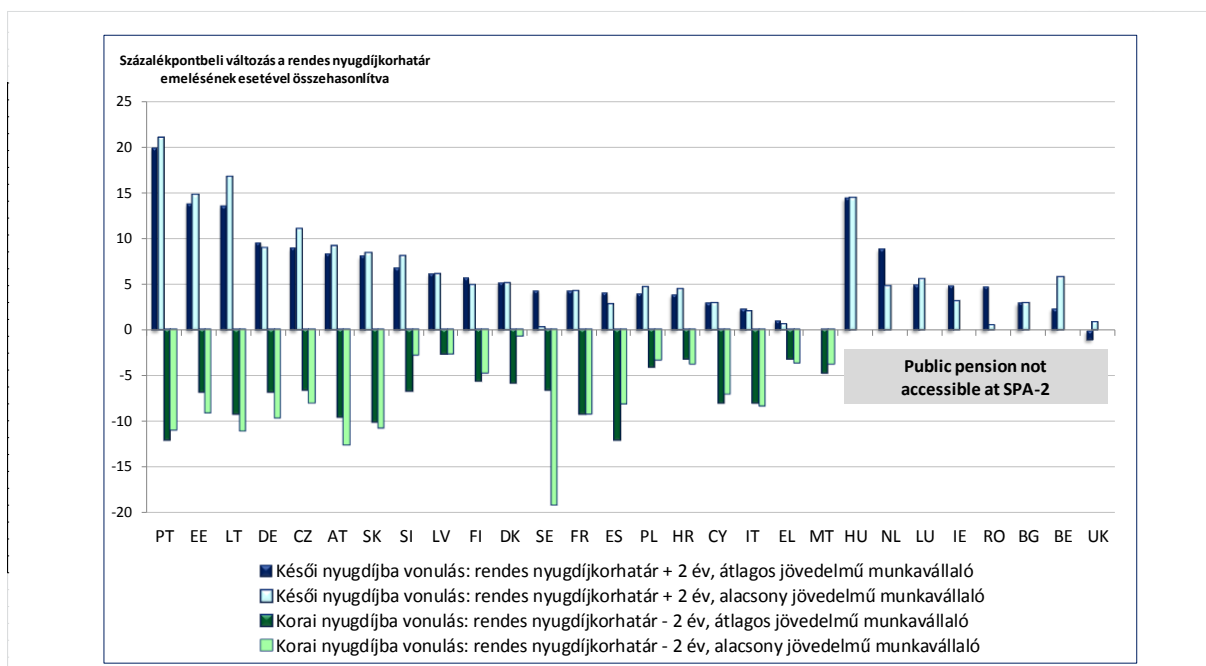
A10. ábra: Százalékpontbeli különbségek a (2053-ban) várható nettó elméleti bérpótlási arányokban, összehasonlítva a munkanélküliség miatti korai nyugdíjba vonulást a teljes foglalkoztatottsággal az átlagos és az alacsony keresetű munkavállalók esetében

Forrás: The 2015 Pension Adequacy Report (A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2015. évi jelentés).

Megjegyzések: Adatok forrása: a tagállamok és az OECD. Megjegyzés: A pozitív előjelű különbség magasabb elméleti bérpótlási arányra utal a munkanélkülivé váló munkavállalók esetében. Az átlagos bérprofil alapján rendezve. Nemek közötti eltérések esetén az eredmények a nőkre vonatkoznak.

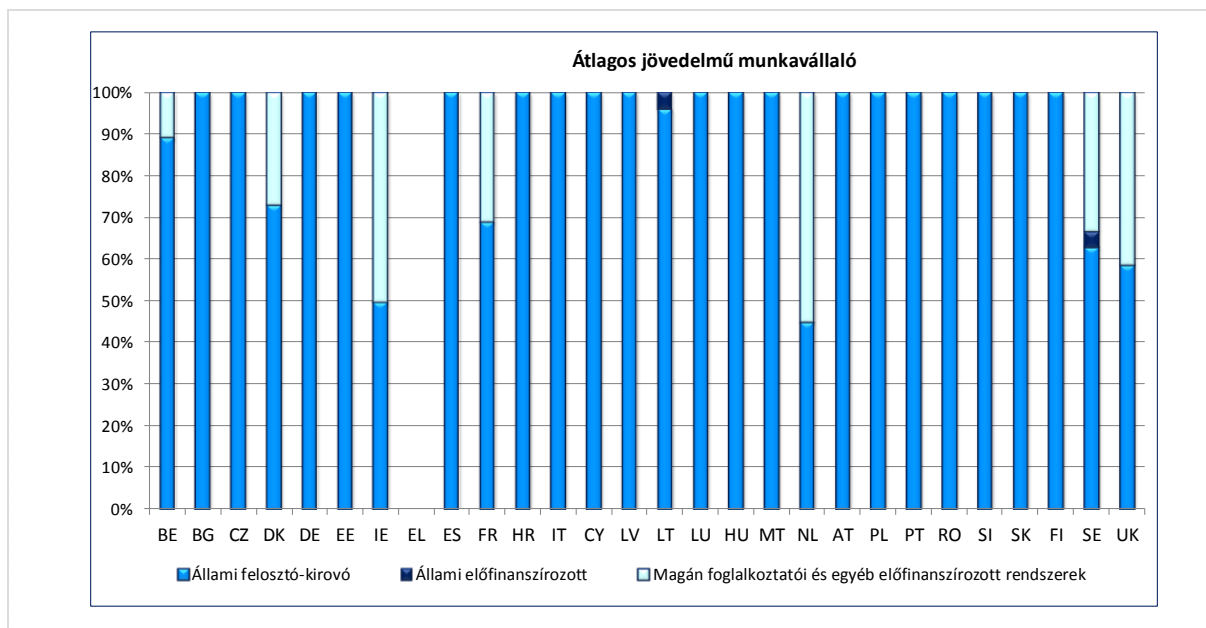
A11. ábra: Százalékpontbeli különbségek a (2053-ban) várható nettó elméleti bérpótlási arányokban, összehasonlítva a két évvel rövidebb/hosszabb munkaviszonyt a teljes foglalkoztatottsággal az alacsony és az átlagos keresetű munkavállalók esetében

Forrás: The 2015 Pension Adequacy Report (A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2015. évi jelentés).

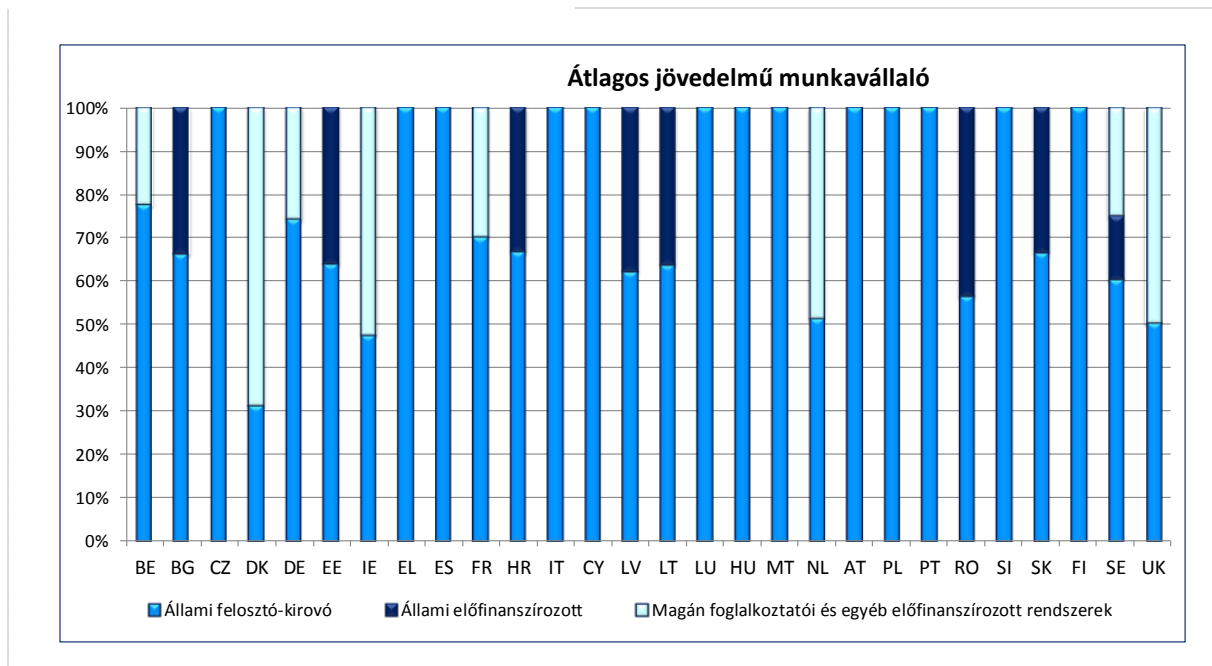
Megjegyzések: Adatok forrása: a tagállamok és az OECD. A pozitív előjelű különbség magasabb elméleti bérpótlási arányra utal összehasonlítva egy, a 25. életévtől a rendes nyugdíjkorhatárig tartó munkaviszonnyal. A 2 évvel a rendes nyugdíjkorhatárt követő nyugdíjba vonulás (átlagos kereső) alapján rendezve. A 2 évvel a rendes nyugdíjkorhatárt megelőző nyugdíjba vonulásra vonatkozó nettó bérpótlási arányról nincsenek adatok Belgium, Bulgária, Írország, Luxemburg, Magyarország, Hollandia, Románia és az Egyesült Királyság vonatkozásában, mert ezekben az országokban nincs lehetőség állami nyugdíjra 2 évvel a rendes nyugdíjkorhatár előtt. Nemek közötti eltérések esetén az eredmények a nőkre vonatkoznak.

A12. ábra: A különböző nyugdíjrendszerek aránya a bruttó elméleti bérpótlási arányban átlagos keresők esetében (2013)

Forrás: The 2015 Pension Adequacy Report (A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2015. évi jelentés). Adatok forrása: a tagállamok. Referencia alapeset II (40 év a rendes nyugdíjkorhatárig) Csak az elméleti bérpótlási arányra vonatkozó számításokban szereplő nyugdíjrendszerek alapján. Görögország vonatkozásában nincsenek elérhető adatok. Nemek közötti eltérések esetén az eredmények a férfiakra vonatkoznak.

A13. ábra: A különböző nyugdíjrendszerek aránya a bruttó elméleti bérpótlási arányban átlagos keresők esetében (2053)

Forrás: The 2015 Pension Adequacy Report (A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2015. évi jelentés). Adatok forrása: a tagállamok és az OECD. (Referencia alapeset II). Nemek közötti eltérések esetén az eredmények a férfiakra vonatkoznak.